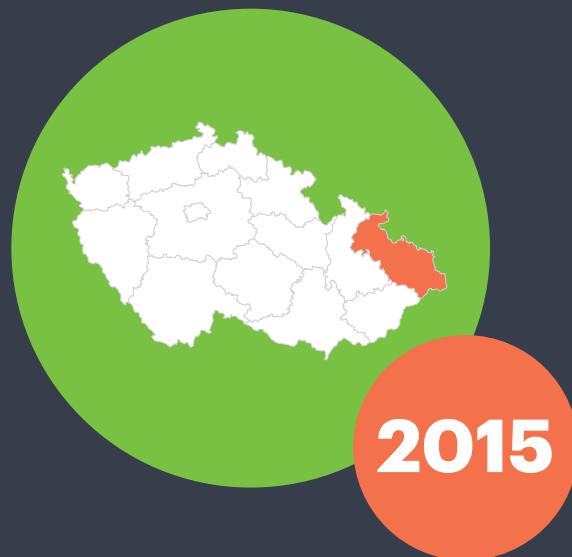

Zpráva o životním prostředí v Moravskoslezském kraji

Zpracovala

CENIA, česká informační agentura životního prostředí

Celková redakce

T. Ponocná a L. Hejná

Autoři

J. Kratina, V. Luka, J. Mertl, H. Pernicová, J. Pokorný, T. Ponocná, M. Rollerová, V. Vlčková

Mapové výstupy

Mapový podklad vytvořen na základě dat ArcČR 500 v. 3.0. Tematický obsah vytvořen z dat poskytnutých institucemi uvedenými jako zdroj u jednotlivých map.

Autoři: L. Rejentová, Z. Stein

Fotografie na straně 6

Moravskoslezské Beskydy od Vyšních Lhot

Zdroj: Fotobanka Moravskoslezského kraje

Autorizovaná verze

© Ministerstvo životního prostředí, Praha

ISBN 978-80-87770-16-0

Kontakt

CENIA, česká informační agentura životního prostředí

Vršovická 1442/65, 100 10 Praha 10

tel.: +420 267 125 340

info@cenia.cz, <http://www.cenia.cz>

Sazba a úprava

Daniela Řeháková

Obsah

Úvod	4
Data a jejich dostupnost	5
1 Charakteristika kraje	6
2 Ovzduší	10
2.1 Emisní situace	11
2.2 Kvalita ovzduší	12
3 Voda	14
3.1 Jakost vody	15
3.2 Vodní hospodářství	17
4 Příroda	19
4.1 Územní a druhová ochrana přírody	20
4.2 Natura 2000	21
5 Lesy	22
5.1 Druhová a věková skladba lesů	23
6 Půda a krajina	24
6.1 Využití území	25
7 Zemědělství	27
7.1 Ekologické zemědělství	28
8 Průmysl a energetika	29
8.1 Těžba surovin	30
8.2 Průmysl	31
8.3 Spotřeba elektrické energie	33
8.4 Vytápění domácností	34
9 Doprava	35
9.1 Emise z dopravy	36
9.2 Hluková zátěž obyvatelstva	38
10 Odpady	39
10.1 Produkce odpadů	40
Další informace k aktivitám a problémům řešeným v rámci kraje v oblasti životního prostředí	41
Seznam zkratk	45

Zprávy o životním prostředí v krajích ČR jsou počínaje rokem 2015 (tedy počínaje Zprávami o životním prostředí v krajích ČR za rok 2014) každoročně zpracovávány na základě zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů.

Zprávy o životním prostředí v krajích ČR se zabývají charakteristikou stavu a vývoje životního prostředí v jednotlivých krajích ČR, aktuálními problémy a aktivitami v jednotlivých krajích ČR. Představují významný podklad informací pro politické činitele, odborné pracovníky státní a veřejné správy, i pro širokou veřejnost na národní a regionální úrovni.

Zpracováním těchto zpráv je pověřena CENIA, česká informační agentura životního prostředí. Zprávy jsou zveřejněny v elektronické podobě (<http://www.cenia.cz>, <http://www.mzp.cz>) a jsou rovněž distribuovány na USB nosičích spolu se Zprávou o životním prostředí ČR 2015 a Statistickou ročenkou životního prostředí ČR 2015.

Data a jejich dostupnost

Zprávy o životním prostředí v krajích ČR jsou zpracovány na základě resortních a mimoresortních dat dostupných pro daný rok hodnocení.

Vzhledem k systému získávání a zpracování dat nejsou některá data pro indikátory dostupná v době uzávěrky těchto zpráv.

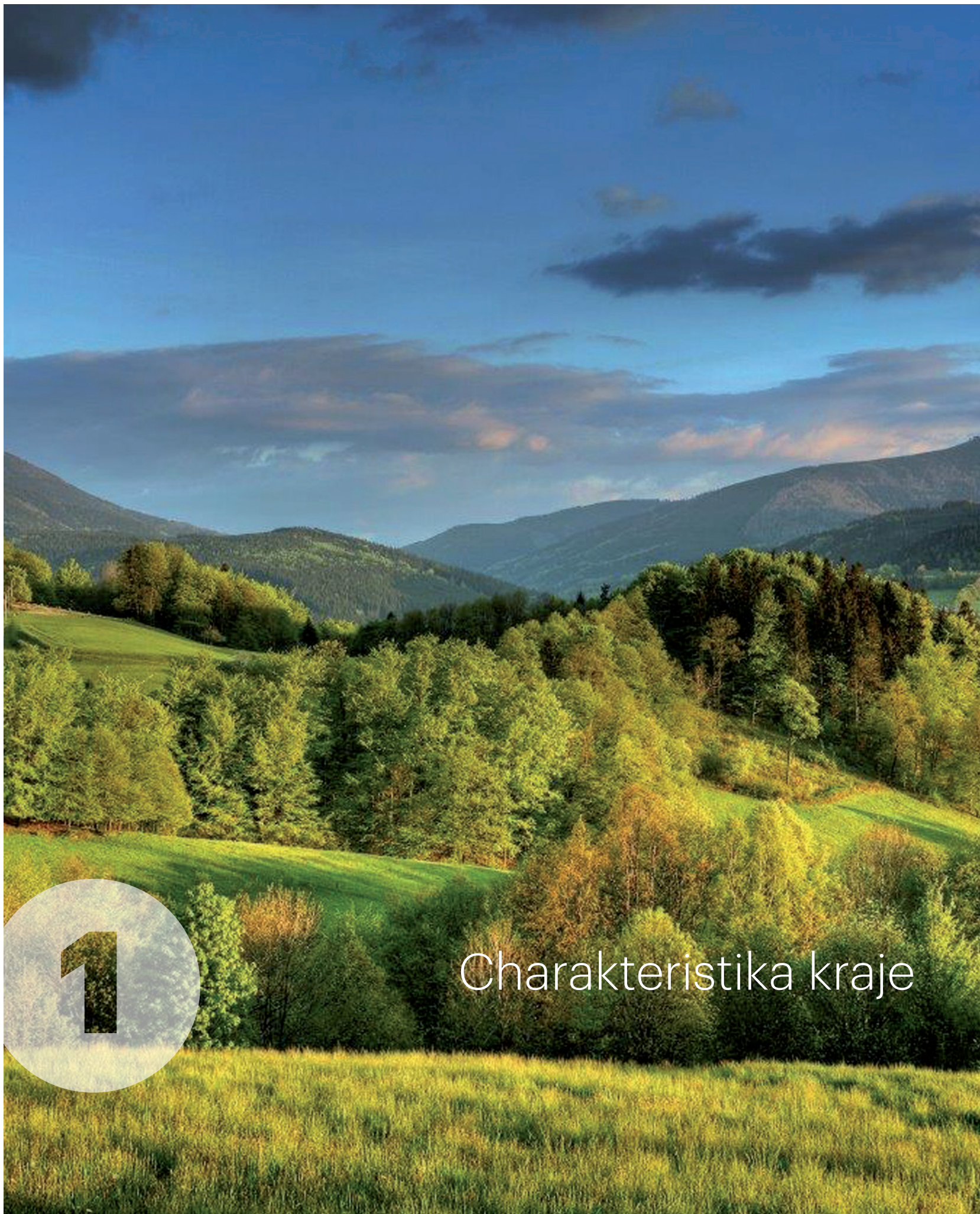
Využití území bylo vyhodnoceno dle souhrnných dat katastru nemovitostí, veřejného registru půdy LPIS a databáze CORINE Land Cover vytvořené pomocí metod dálkového průzkumu Země. Metodika pořizování dat z těchto tří zdrojů se liší, a proto výsledky nejsou zcela srovnatelné, dohromady ovšem poskytují komplexní a navzájem se doplňující informaci. Katastr nemovitostí představuje evidenční stav parcel, veřejný registr půdy LPIS stav zemědělské půdy, na kterou jsou žádány dotace, a databáze CORINE Land Cover představuje krajinný pokryv, avšak s tím omezením, že minimální velikost mapovací jednotky 25 ha může v důsledku generalizace poněkud zkreslit podíly jednotlivých kategorií.

Průmysl – IPPC – Zařízení, která spadají do režimu IPPC (Integrovaná prevence a omezování znečištění, z angl. Integrated Pollution Prevention and Control) jsou velké průmyslové a zemědělské podniky, výrobci potravin a krmiv, provozovatelé skládek, spaloven atd., které jsou definovány v Příloze č. 1 zákona č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci. Pro provoz těchto zařízení je nutné integrované povolení. Integrované povolení je rozhodnutí, kterým se stanoví podmínky k provozu zařízení. Vydává se namísto rozhodnutí, stanovisek, vyjádření a souhlasů vydávaných podle zvláštních právních předpisů v oblasti ochrany životního prostředí a ochrany veřejného zdraví a v oblasti zemědělství, pokud to tyto předpisy umožňují. Integrovaná povolení reagují na aktuální situaci v zařízeních, proto jsou průběžně vydávána nová, jiná se mění, či zanikají. Data týkající se IPPC v těchto zprávách jsou aktuální k 16. 11. 2015.

Emise z dopravy – Data celkových emisí z dopravy, ze kterých je stanoven podíl dopravy na emisní bilanci, nezahrnují emise z nedopravních mobilních zařízení, které jsou však součástí kategorie zdrojů REZZO 4 sledované v rámci celkové emisní bilance zveřejňované ČHMÚ.

Hluková zátěž obyvatelstva – Data k hlukové zátěži byla pořízena v rámci 2. kola Strategického hlukového mapování, které se provádí dle požadavků směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/49/ES o hodnocení a řízení hluku ve venkovním prostředí, kdy je ČR jako členský stát EU povinna pořizovat Strategické hlukové mapy a navazující akční plány. Strategické hlukové mapy se pořizují v pravidelných pětiletých cyklech nebo i dříve, dojde-li k podstatnému vývoji hlukové situace v posuzovaném území. SHM se pořizují pro hluk v okolí stanovených hlavních pozemních komunikací, hlavních železničních tratí, hlavních letišť a v aglomeracích. Podrobné výsledky Strategického hlukového mapování jsou dostupné v mapové aplikaci na stránkách <http://www.mzcr.cz/hlukovemapy/> v rubrice Přehled kol SHM/Kolo 2012.

Odpady – Zdrojem dat je Informační systém odpadového hospodářství MŽP (ISOH). Zpracovatelem dat je CENIA. Pro výpočet indikátorů na obyvatele byl použit střední stav obyvatelstva ČR dle ČSÚ.

Charakteristika kraje

1 | Charakteristika kraje

Moravskoslezský kraj se nachází na severovýchodě ČR (Obr. 1.1) a je velmi rozmanitým regionem, jehož přírodní podmínky a z nich vycházející hospodářské možnosti utvářejí stav životního prostředí kraje.

Jihovýchod Moravskoslezského kraje je tvořen Nízkým a Hrubým Jeseníkem, Zlatohorskou vrchovinou (Jesenická oblast), sever kraje zaujímá Opavská pahorkatina (oblast Slezská nížina). V centrální části kraje se nachází Moravská brána (oblast Západní Vněkarpatské sníženiny), na kterou na severu navazuje Ostravská pánev (oblast Severní Vněkarpatské sníženiny), na jihu Podbeskydská pahorkatina (oblast Západobeskydské podhůří) a na východě Moravskoslezské Beskydy, Jablunkovské mezihoří, Jablunkovská brázda a Slezské Beskydy (oblast Západní Beskydy), Obr. 1.2. Nejvyšším místem kraje je Praděd (1 491 m n. m.), nejnižším bodem je soutok řek Odry a Olše (195 m n. m.). Hlavními toky kraje jsou Opava a Odra, krajem také protéká řeka Morava. Převážná většina území kraje je tedy odvodňována Odrou do Baltského moře, pouze část Nízkého Jeseníku (Rýmařovsko) a oblast v okolí Nového Jičína náleží do povodí Moravy (úmoří Černého moře). Podnebí centrální části kraje je teplé a mírně teplé, severozápad a jihovýchod kraje náleží do chladné podnebné oblasti, nejvyšší partie pak do velmi chladné podnebné oblasti (Obr. 1.3).

Příhraniční poloha kraje poskytuje možnost vzájemné spolupráce jak v oblasti environmentální, tak hospodářské v rámci euroregionů Praděd, Silesia, Těšínské Slezsko a Beskydy.

Tabulka 1.1

Moravskoslezský kraj v číslech, 2015

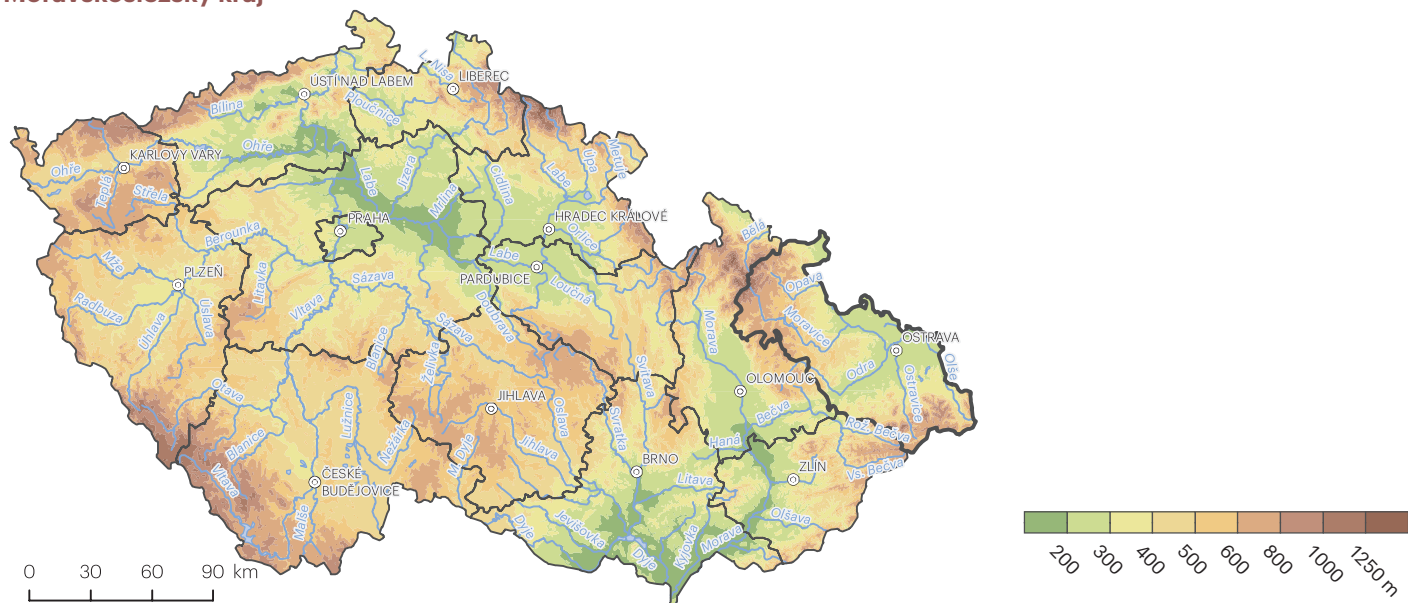
Krajské město	Ostrava
Rozloha [km ²]	5 428
Počet obyvatel	1 213 311
Hustota zalidnění [obyv.km ⁻²]	224
Počet obcí	300
Z toho se statutem města	42
Největší obec	Ostrava (292 681 obyv.)
Nejmenší obec	Nová Pláň (57 obyv.)
Podíl nezaměstnaných osob na obyvatelstvu ve věku 15–64 let [%]	8,6
HDP kraje [mil. Kč*]	210 520

* Data k roku 2014.

Zdroj: ČSÚ

Obr. 1.1

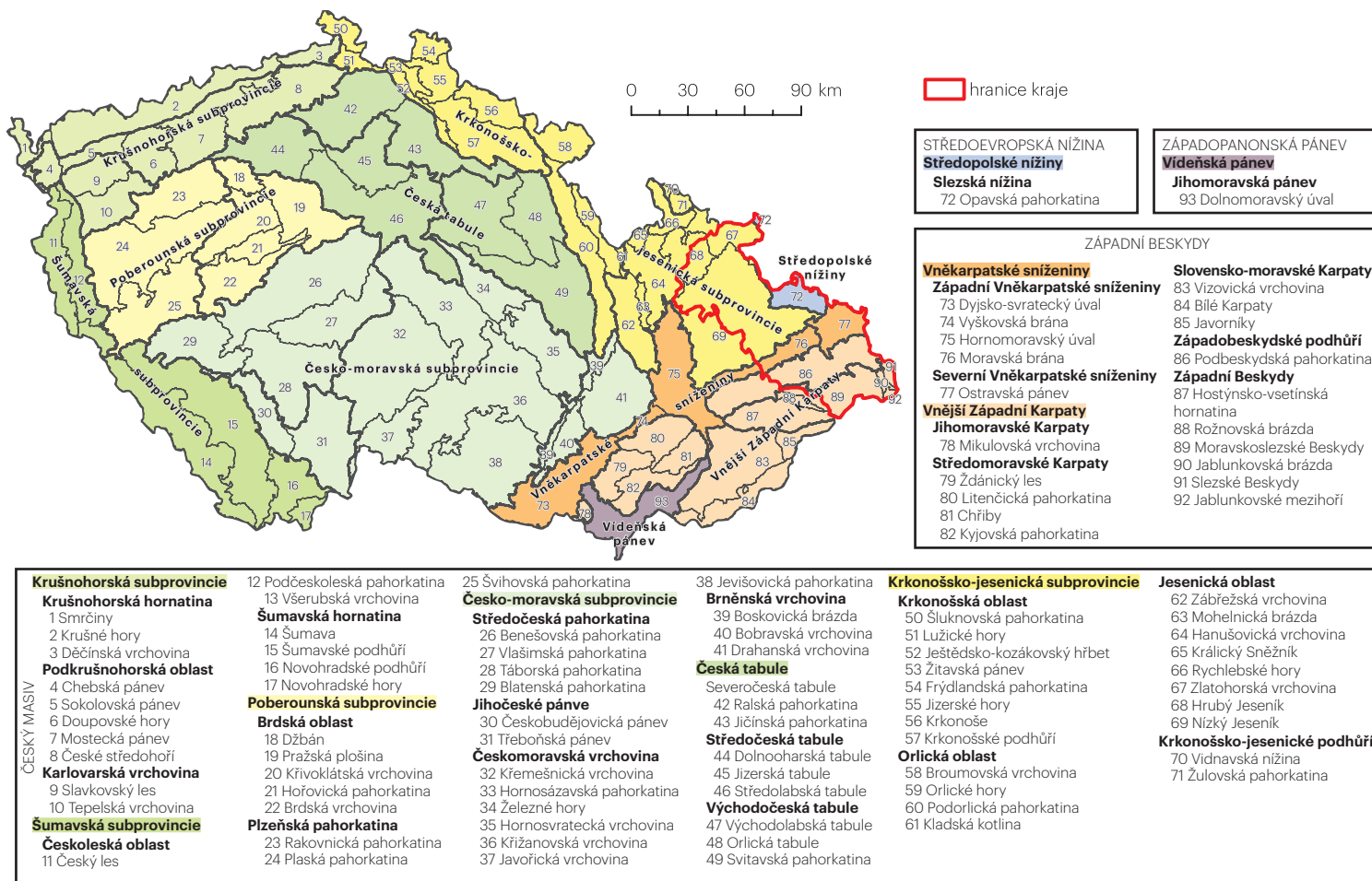
Moravskoslezský kraj

Zdroj: CENIA

Obr. 1.2

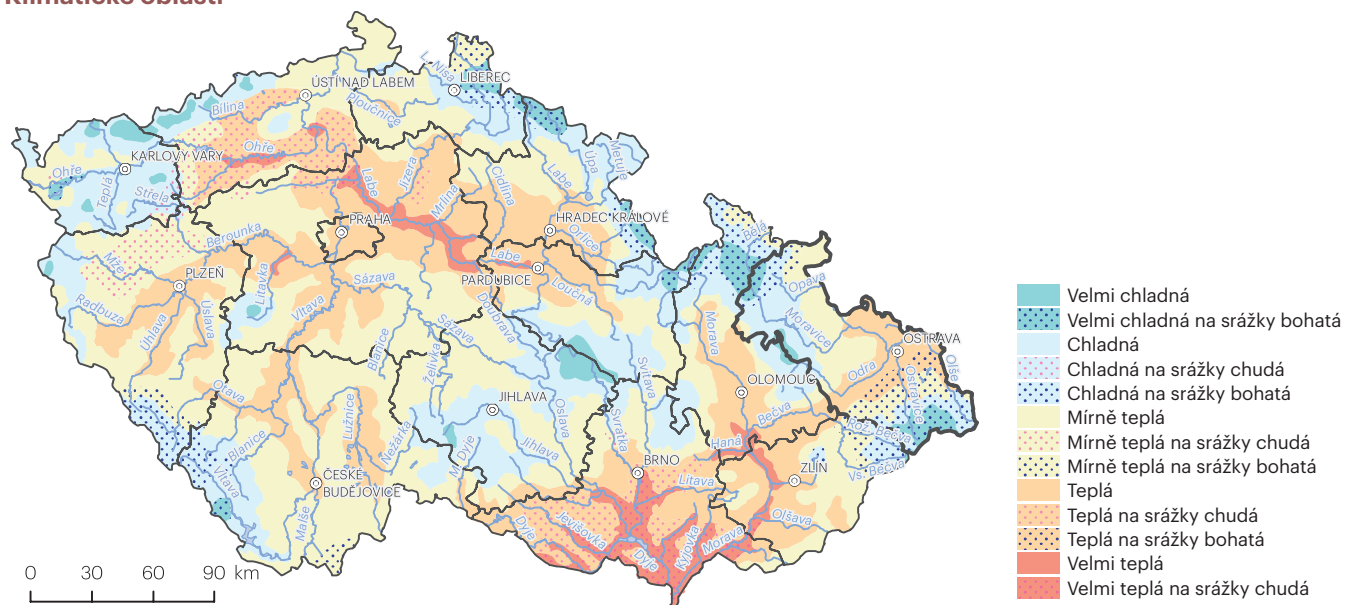
Geomorfologické členění

Zdroj: MŽP

Obr. 1.3

Klimatické oblasti

Zdroj: VÚKOZ, v.v.i.

2

Ovzduší

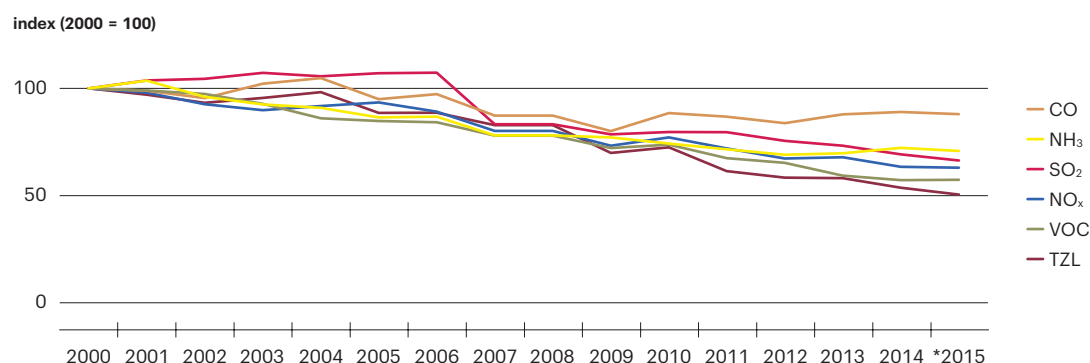
2.1 | Emisní situace

Emise znečišťujících látek v Moravskoslezském kraji v období 2000–2015 i přes rozkolísaný vývoj celkově poklesly (Graf 2.1.1) a v roce 2015 dosáhly v celkovém součtu 219,1 tis. t. Nejvýznamnější pokles zaznamenaly emise TZL, které se snížily o 49,5 %, a také emise VOC, a to o 42,7 %.

Na celkových emisích znečišťujících látek v Moravskoslezském kraji se v roce 2015 největší měrou podílely emise CO a emise NO_x (Graf 2.1.2), které v případě CO pocházejí především ze železáren a oceláren (81,2 %) a dále také z lokálního vytápění domácností (14,2 %). Emise NO_x pocházejí jak ze zdrojů na výrobu elektřiny a tepla (73,1 %), tak z dopravy, resp. mobilních zdrojů (23,6 %). Mezi další sledované emise patří emise SO₂, jejichž hlavním producentem byly v Moravskoslezském kraji v roce 2015 především zdroje na výrobu elektřiny a tepla (92,2 %). Emise VOC vznikaly z používání a výroby organických rozpouštědel (73,9 %). Hlavním producentem emisí TZL bylo lokální vytápění domácností (53,3 %). Emise NH₃ vznikají zejména z činností souvisejících s chovem hospodářských zvířat (94,0 %).

Graf 2.1.1

Vývoj emisí znečišťujících látek [index, 2000 = 100], 2000–2015

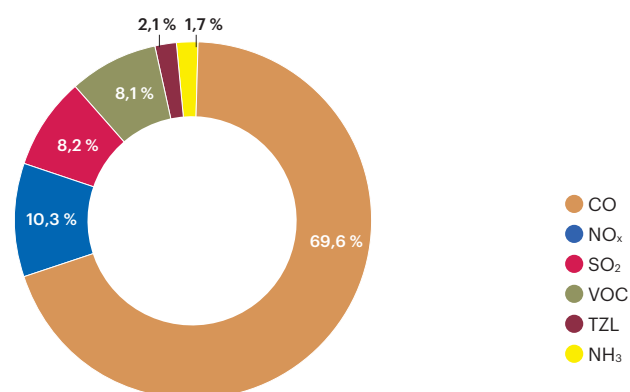

Emise TZL, VOC a NH₃ z plošných zdrojů jsou rozpočteny do krajů odborným odhadem.
* Předběžná data.

Zdroj: ČHMÚ

Graf 2.1.2

Podíl jednotlivých emisí znečišťujících látek na celkové emisní bilanci [%], 2015

Emise TZL, VOC a NH₃ z plošných zdrojů jsou rozpočteny do krajů odborným odhadem.
Předběžná data.

Zdroj: ČHMÚ

2.2 | Kvalita ovzduší

Na kvalitu ovzduší v Moravskoslezském kraji má nepříznivý vliv vysoká koncentrace průmyslu a lokálních topenišť jak na české, tak na polské straně, hustá automobilová doprava, přeshraniční přesun znečištění a v neposlední řadě také aktuální meteorologické a rozptylové podmínky. Kvalitu ovzduší dále ovlivňuje typ osídlení, morfologie terénu v Ostravské pánvi a současně její uzavřenost z jižní a západní strany. Nejzávažněji se tyto vlivy projevují ve střední a severovýchodní části kraje (Ostravsko, Karvinsko a Třinecko).

Ucelenou informaci o kvalitě ovzduší v Moravskoslezském kraji udává mapa oblastí s překročením imisních limitů včetně zahrnutí přízemního ozonu (Obr. 2.2.1). Dle tohoto vymezení došlo v roce 2015 na celkem 97,3 % území k překročení imisního limitu pro alespoň jednu znečišťující látku¹. Oproti předchozímu hodnocenému roku tak došlo k navýšení, neboť v roce 2014 bylo vymezeno pouze 80,3 % území kraje, kde došlo k překročení imisního limitu se zahrnutím přízemního ozonu. Situaci v roce 2015 způsobilo extrémně teplé léto, které vytvořilo příznivé podmínky pro tvorbu přízemního ozonu.

Při hodnocení kvality ovzduší bez zahrnutí přízemního ozonu² se pak jednalo o 80,2 % území kraje (Obr. 2.2.2), což představuje mírný meziroční nárůst, neboť v roce 2014 došlo k překročení na 68,3 % území kraje.

V roce 2015 byl opakovaně překročen denní imisní limit pro suspendované částice PM₁₀ na celkem 21 stanicích (Ostrava-Radvanice ZÚ, Věřňovice, Český Těšín, Havířov, Ostrava-Přívoz, Karviná, Karviná-ZÚ, Orlová, Šunychl, Ostrava-Radvanice OZO, Ostrava-Českobratrská, Studénka, Ostrava-Fifejdy, Ostrava-Zábřeh, Ostrava-Poruba DD, Frýdek-Místek, Ostrava-Mariánské Hory, Návsí u Jablunkova, Opava-Kateřinky, Ostrava-Poruba/ČHMÚ, Třinec-Kosmos), roční imisní limit pro suspendované částice PM₁₀ na celkem 2 stanicích (Ostrava-Radvanice ZÚ, Věřňovice) a roční imisní limit pro suspendované částice PM_{2,5} na 5 stanicích (Ostrava-Radvanice ZÚ, Věřňovice, Ostrava-Přívoz, Petrovice u Karviné, Ostrava-Zábřeh). V roce 2015 byly překročeny maximální denní 8h klouzavé průměrné koncentrace ozonu na celkem 6 stanicích (Odry, Rýmařov, Štítná n. Vláří, Ostrava-Radvanice OZO, Červená hora a Ostrava-Mariánské Hory) a na celkem 9 stanicích byl také překročen roční imisní limit pro BaP (Ostrava-Radvanice ZÚ, Ostrava-Radvanice OZO, Ostrava-Přívoz, Český Těšín, Karviná-ZÚ, Ostrava-Poruba/ČHMÚ, Mosty u Jablunkova, Budišov nad Budišovkou, Ostrava-Mariánské Hory). Ostatní imisní limity nebyly v roce 2015 překročeny.

Hlavním nástrojem pro řízení kvality ovzduší v jednotlivých oblastech jsou tzv. Programy zlepšování kvality ovzduší³.

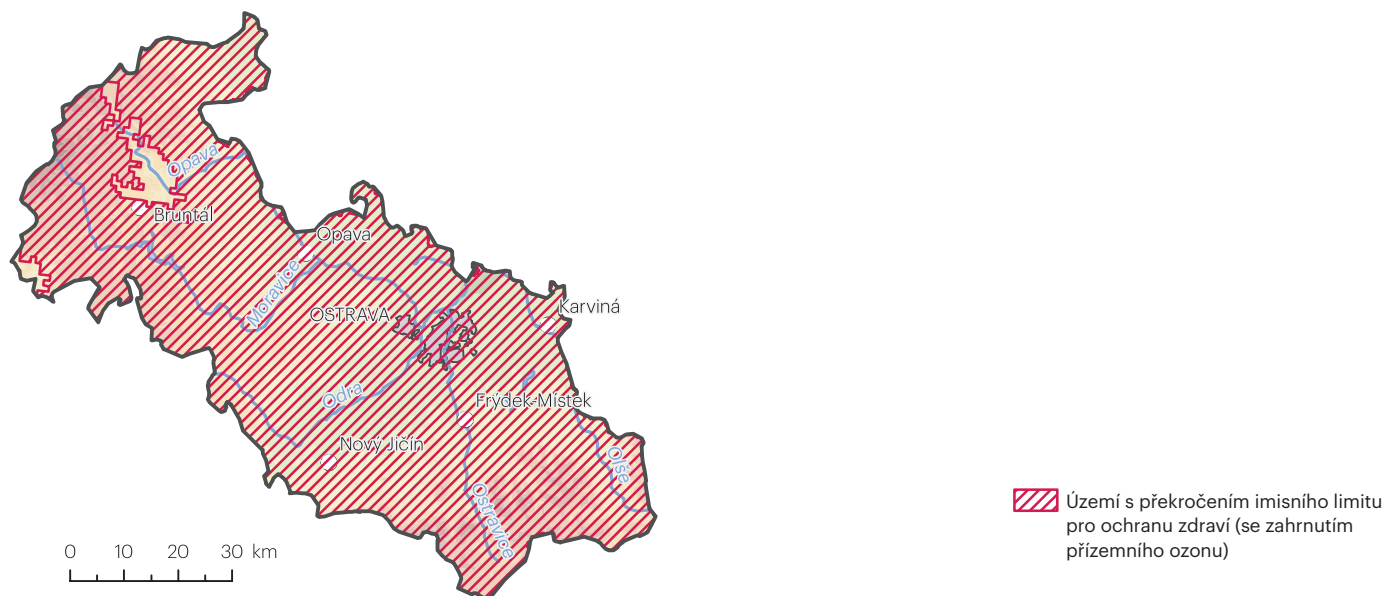
¹ Zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, příloha č. 1, bod 1+2+3+4: překročení imisního limitu včetně přízemního ozonu pro alespoň jednu uvedenou znečišťující látku (SO₂, CO, PM₁₀, PM_{2,5}, NO₂, benzen, Pb, As, Cd, Ni, benzo(a)pyren, O₃).

² Zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, příloha č. 1, bod 1+2+3: překročení imisního limitu bez přízemního ozonu pro alespoň jednu uvedenou znečišťující látku (SO₂, CO, PM₁₀, PM_{2,5}, NO₂, benzen, Pb, As, Cd, Ni, benzo(a)pyren).

³ Programy zlepšování kvality ovzduší jsou dostupné na webové adrese MŽP: http://mzp.cz/cz/programy_zlepsovani_kvality_ovzdusi.

Obr. 2.2.1

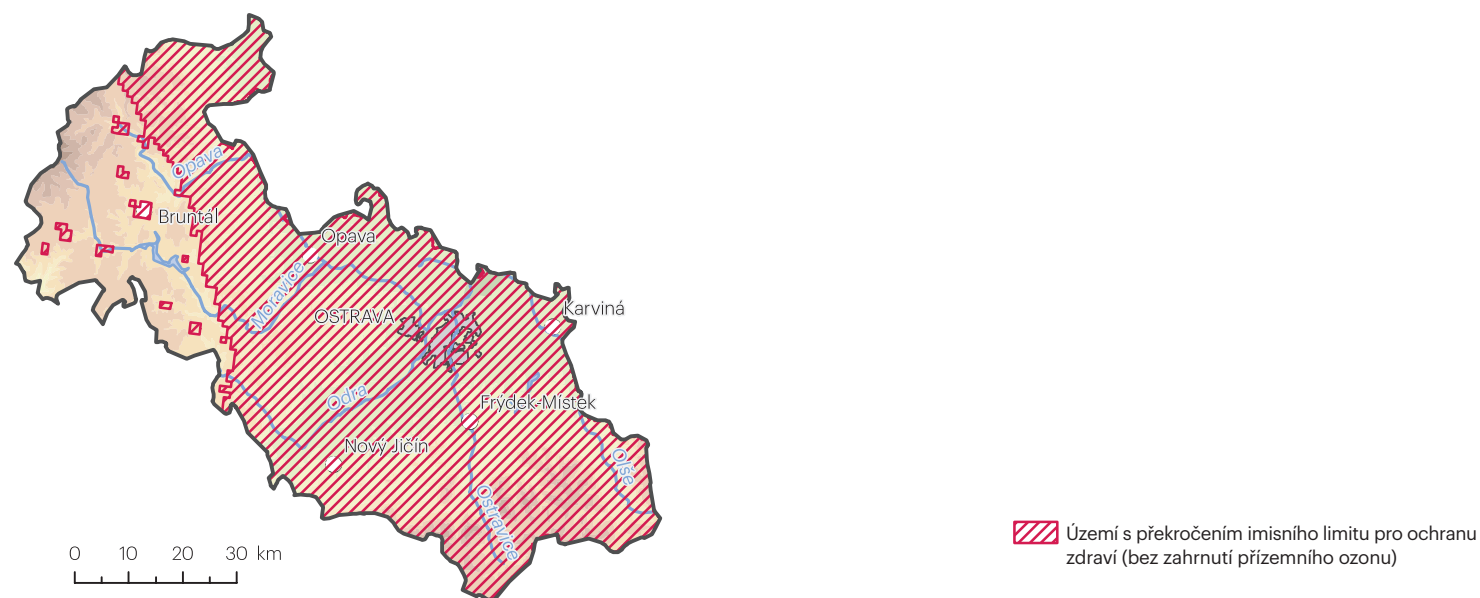
Oblasti kraje s překročenými imisními limity pro ochranu zdraví se zahrnutím přízemního ozonu, 2015

Zdroj: ČHMÚ

Obr. 2.2.2

Oblasti kraje s překročenými imisními limity pro ochranu zdraví bez zahrnutí přízemního ozonu, 2015

Zdroj: ČHMÚ

3

Voda

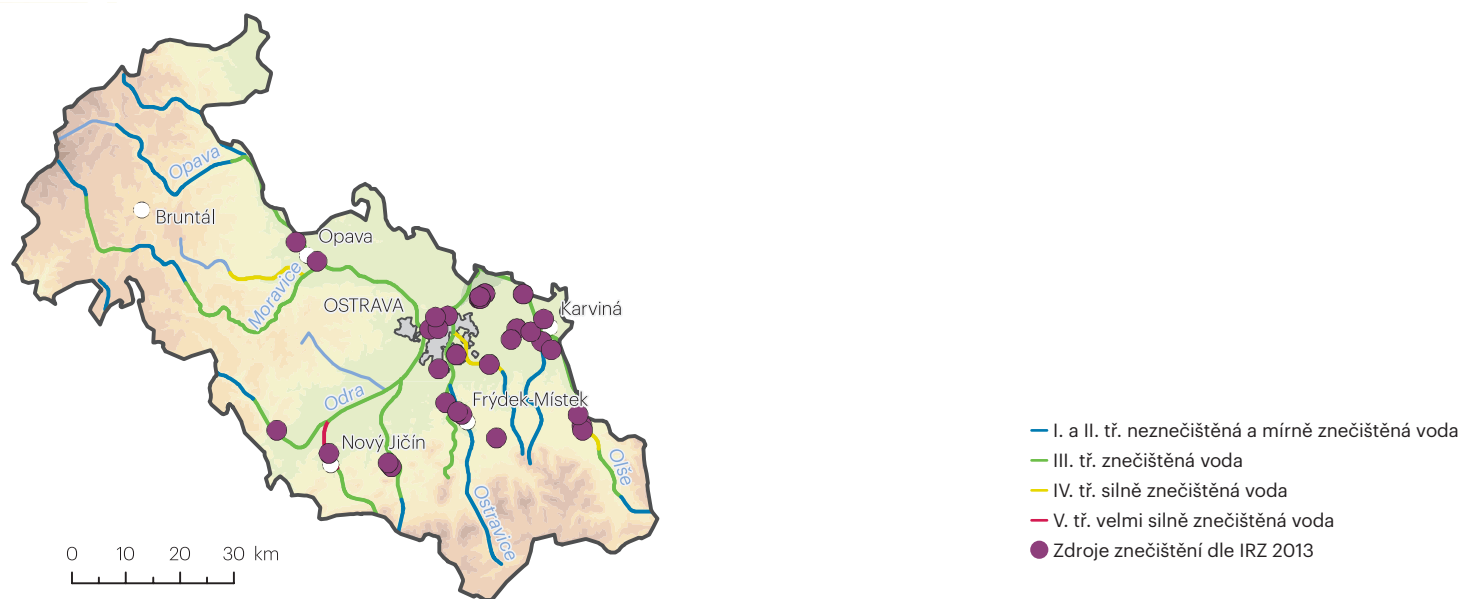
3.1 | Jakost vody

Jakost vod v Moravskoslezském kraji je ovlivňována především přetrvávající průmyslovou a důlní činností. Důsledkem je znečištění většiny toků kraje, klasifikovaných nejčastěji III. třídou jakosti. Silně znečištěná voda (IV. třída jakosti) byla v období 2014–2015 zaznamenána na dolním toku Hvozdnice, v Morávce na území ostravské aglomerace a na části toku Olše. Na krátkém úseku dolní Jičínky dosáhla jakost vody nejhorší V. třídy, tedy velmi silně znečištěné vody. Problémem je v tomto případě především vysoká koncentrace fosforu (Obr. 3.1.1).

V rámci monitoringu koupacích vod bylo v Moravskoslezském kraji v koupací sezoně 2015 sledováno 28 profilů (Obr. 3.1.2). Na většině z nich se po celou sezonu udržela jakost vody klasifikovaná jako voda vhodná ke koupání nebo voda vhodná ke koupání se zhoršenými smyslově postižitelnými vlastnostmi. Zhoršená jakost vody byla zaznamenána ve šterkovně Hlučín, v Bohušovském rybníku a ve VN Budišov nad Budišovkou. Vody nevhodné ke koupání dosáhla koncem srpna VN Brušperk I (přemnožení sinic) a koupaliště Hlučín (zvýšená hladina bakterií *E. coli*).

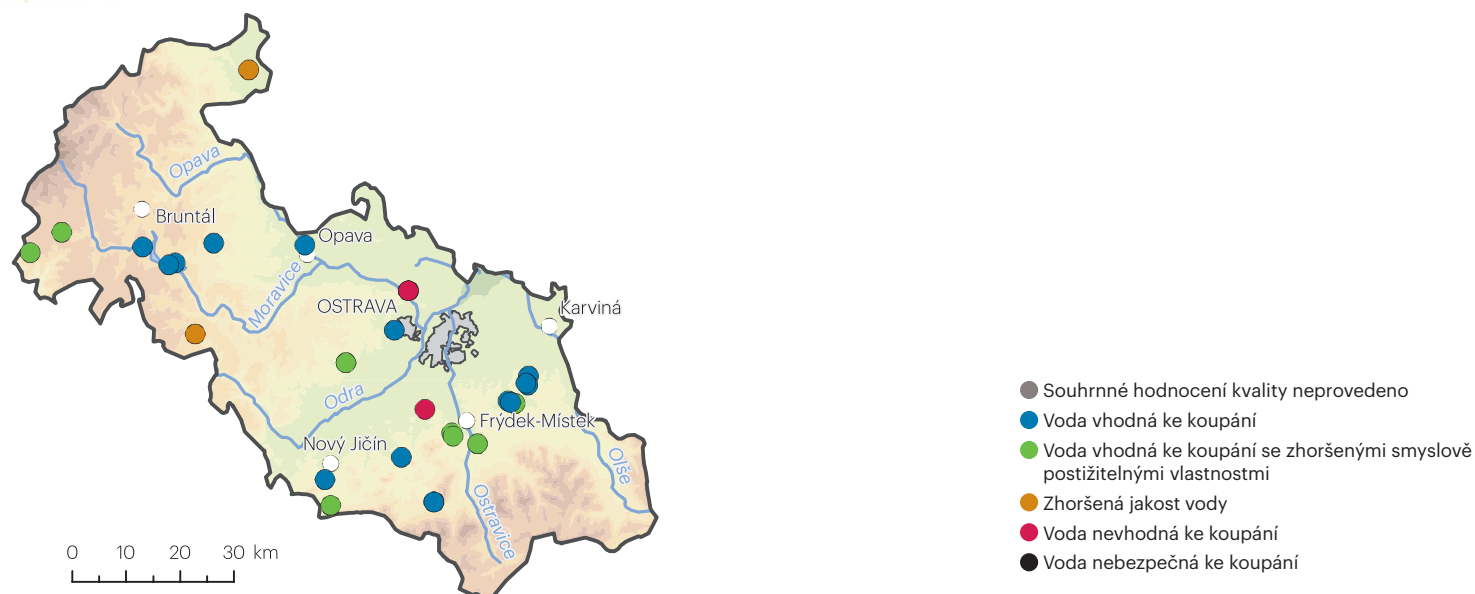
Obr. 3.1.1

Jakost vody v tocích, 2014–2015

Mapa je sestavena na základě výsledného zatřídění jednotlivých profilů podle normy ČSN 75 7221, které je dáno nejhorší třídou z následujících ukazatelů: BSK_5 , $CHSK_{Cr}$, $N-NH_4^+$, $N-NO_3^-$, $P_{celk.}$ a saprobní index makrozoobentosu. Bodové zdroje znečištění jsou uvedeny dle IRZ (úniky do vody a přenosy v odpadních vodách) za ohlašovací rok 2013. V legendě jsou pro úplnost znázorněny všechny třídy hodnocení jakosti vody v tocích.

Zdroj: VÚV T.G.M., v.v.i. z podkladů s.p. Povodí, CENIA

Obr. 3.1.2**Kvalita koupacích vod, koupací sezona 2015**

V mapě je znázorněno nejhorší dosažené hodnocení kvality koupacích vod na jednotlivých profilech z jednotlivých měření v průběhu celé koupací sezony. V legendě jsou pro úplnost znázorněny všechny kategorie hodnocení kvality koupacích vod.

Zdroj: CENIA z podkladů SZÚ

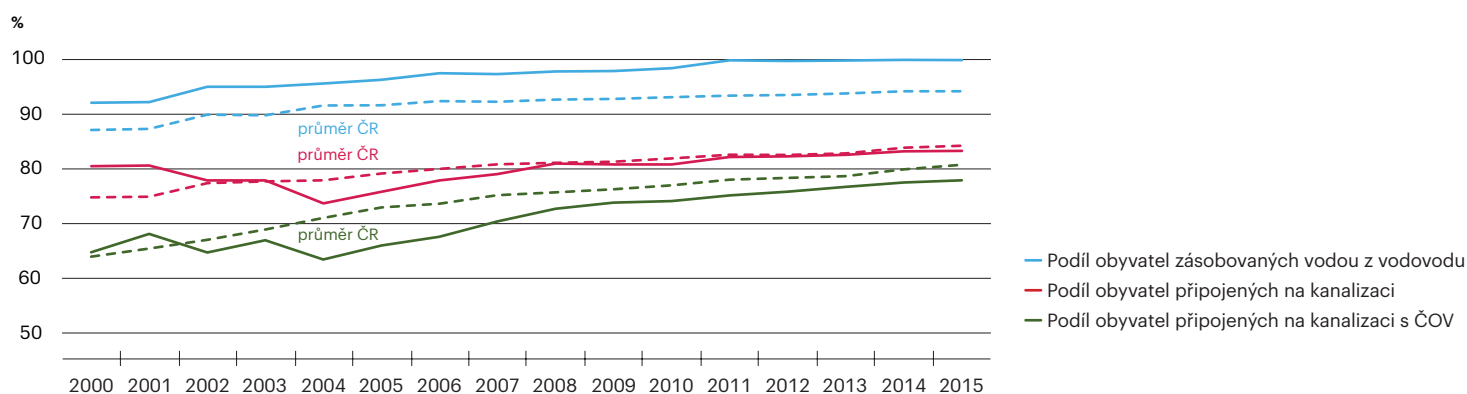
3.2 | Vodní hospodářství

Moravskoslezský kraj vyniká v dostupnosti připojení k veřejnému vodovodu, podpořené centralizovaným charakterem osídlení, zejména na Ostravsku. Zatímco podíl obyvatel připojených ke kanalizaci od roku 2008 kopíruje celorepublikový trend a v roce 2015 dosahoval 83,3 %, připojení na kanalizaci zakončenou ČOV je i přes dlouhodobý nárůst podílu připojených obyvatel v kontextu ČR mírně podprůměrné a činilo 77,9 % (Graf 3.2.1). Další projekty směřující ke zlepšení systému odvádění a čištění odpadních vod v obcích do 2 000, resp. do 5 000 obyvatel, jsou podporovány prostřednictvím dotačního programu Moravskoslezského kraje.

V kraji bylo v roce 2015 v provozu celkem 155 ČOV, na jednu z nich bylo připojeno průměrně 6 108 obyvatel, tedy nejvyšší počet z krajů ČR, s výjimkou Hl. m. Prahy. Terciární stupeň čištění má 57,4 % ČOV v kraji, což je mírně nadprůměrný podíl.

Graf 3.2.1

Podíl obyvatel připojených na vodohospodářskou infrastrukturu [%], 2000–2015

Zdroj: ČSÚ

Tabulka 3.2.1

Nejvýznamnější akce vedoucí ke snížení množství znečištění vypouštěného v odpadních vodách, ukončené v letech 2009–2015

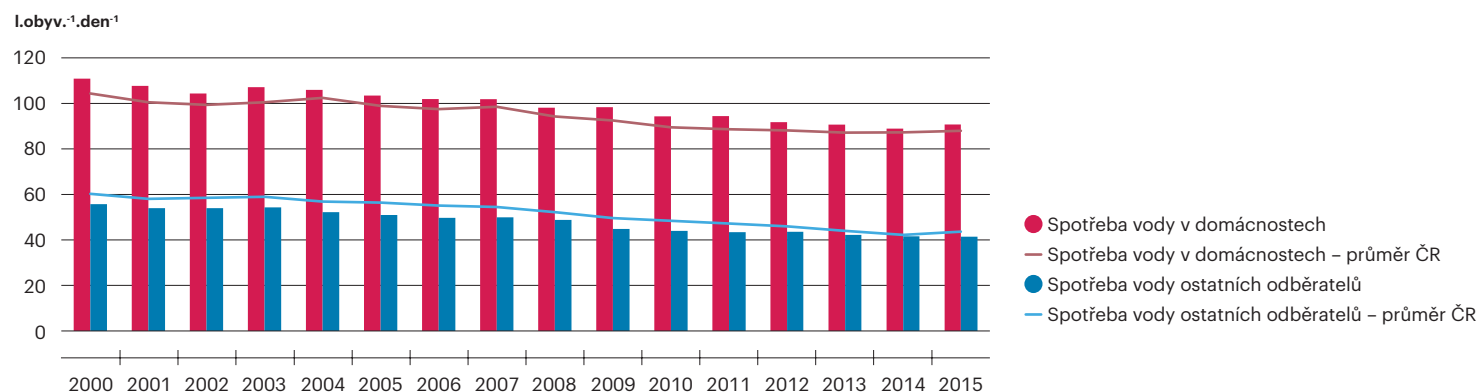
Vodohospodářská akce	Vlastník
Modernizace BČOV BorsodChem MCHZ, s.r.o., Ostrava	BorsodChem MCHZ, s.r.o.
Odvedení odpadních vod z průmyslové zóny Paskov	statutární město Ostrava
Rekonstrukce ČOV Hlučín-Jasénky	Vodovody a kanalizace Hlučín, s.r.o.
Intenzifikace ČOV Krnov	město Krnov
Úpravy pro plnění ukazatelů na odtoku ČOV Opava	Severomoravské vodovody a kanalizace Ostrava a.s.
Rekonstrukce biologického stupně ČOV Příbor	Severomoravské vodovody a kanalizace Ostrava a.s.
Rekonstrukce biologického stupně ČOV Kopřivnice	Severomoravské vodovody a kanalizace Ostrava a.s.
Rekonstrukce biologického stupně ČOV Nový Jičín	Severomoravské vodovody a kanalizace Ostrava a.s.
Rekonstrukce lapáku štěrku ČOV Frýdek-Místek	Severomoravské vodovody a kanalizace Ostrava a.s.
Rekonstrukce hrubého předčištění ČOV Orlová	Severomoravské vodovody a kanalizace Ostrava a.s.
Rekonstrukce hrubého předčištění ČOV Příbor	Severomoravské vodovody a kanalizace Ostrava a.s.

Zdroj: KÚ Moravskoslezského kraje

V Moravskoslezském kraji bylo v roce 2015 vyrobeno celkem 71,2 mil. m³ vody. Spotřeba vody na jednoho obyvatele, zásobovaného vodou z veřejného vodovodu, činila 160,5 l.obyv.⁻¹.den⁻¹, což přibližně odpovídá průměru ČR, a meziročně se tato hodnota nezměnila. Spotřeba vody v domácnostech od roku 2000 s mírnými výkyvy postupně klesala, především vlivem růstu cen vody. Meziročně však došlo k mírnému nárůstu spotřeby o 1,9 l.obyv.⁻¹.den⁻¹ na hodnotu 90,8 l.obyv.⁻¹.den⁻¹ v roce 2015 (Graf 3.2.2). Průměrná cena vodného v roce byla 32,4 Kč.m⁻³ bez DPH a stočného 30,1 Kč.m⁻³ bez DPH. Spotřeba vody ostatních odběratelů, mezi něž se řadí např. služby, zdravotnictví, školství či menší průmyslové podniky připojené na veřejný vodovod, byla v roce 2015 v rámci ČR mírně podprůměrná a činila 41,4 l.obyv.⁻¹.den⁻¹ (Graf 3.2.2). Ztráty pitné vody ve vodovodní síti, které jsou ovlivněny stářím a stavem této sítě, poklesly od roku 2000 z 18,4 % na 14,3 % v roce 2015, a patří tak v ČR k nejnižším.

Graf 3.2.2

Spotřeba pitné vody [l.obyv.⁻¹.den⁻¹], 2000–2015

Zdroj: ČSÚ

4

Příroda

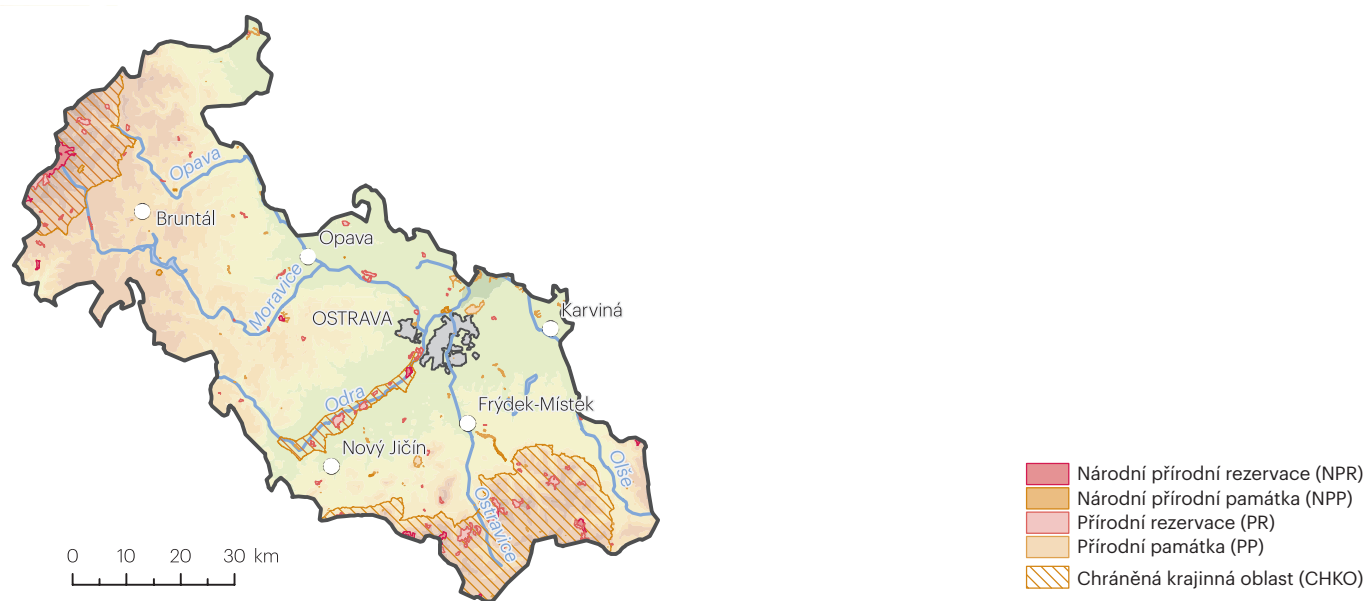

4.1 | Územní a druhová ochrana přírody

Na území Moravskoslezského kraje se v roce 2015 nacházela, nebo do něj zasahovala, tři velkoplošná zvláště chráněná území (Obr. 4.1.1). Jedná se o CHKO Beskydy, CHKO Jeseníky a CHKO Poodří. V roce 2015 sice nedošlo k meziročním změnám v počtu maloplošných zvláště chráněných území (celkem 162), avšak snížila se jejich rozloha, a to o 67 ha na 8 279 ha. Mezi tato území patřilo 7 národních přírodních památek, 11 národních přírodních rezervací, 68 přírodních památek a 76 přírodních rezervací. Na území kraje byly realizovány záchranné programy – programy péče o bobra evropského a vydru říční.

Obr. 4.1.1

Zvláště chráněná území, 2015

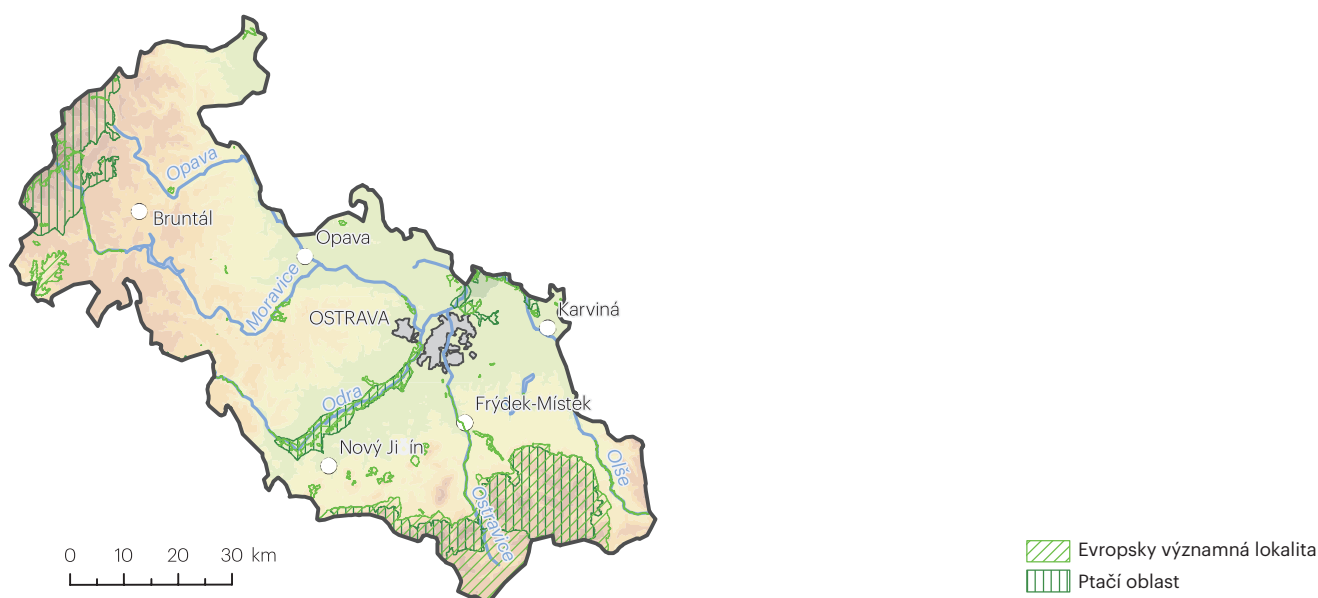
Zdroj: AOPK ČR

4.2 | Natura 2000

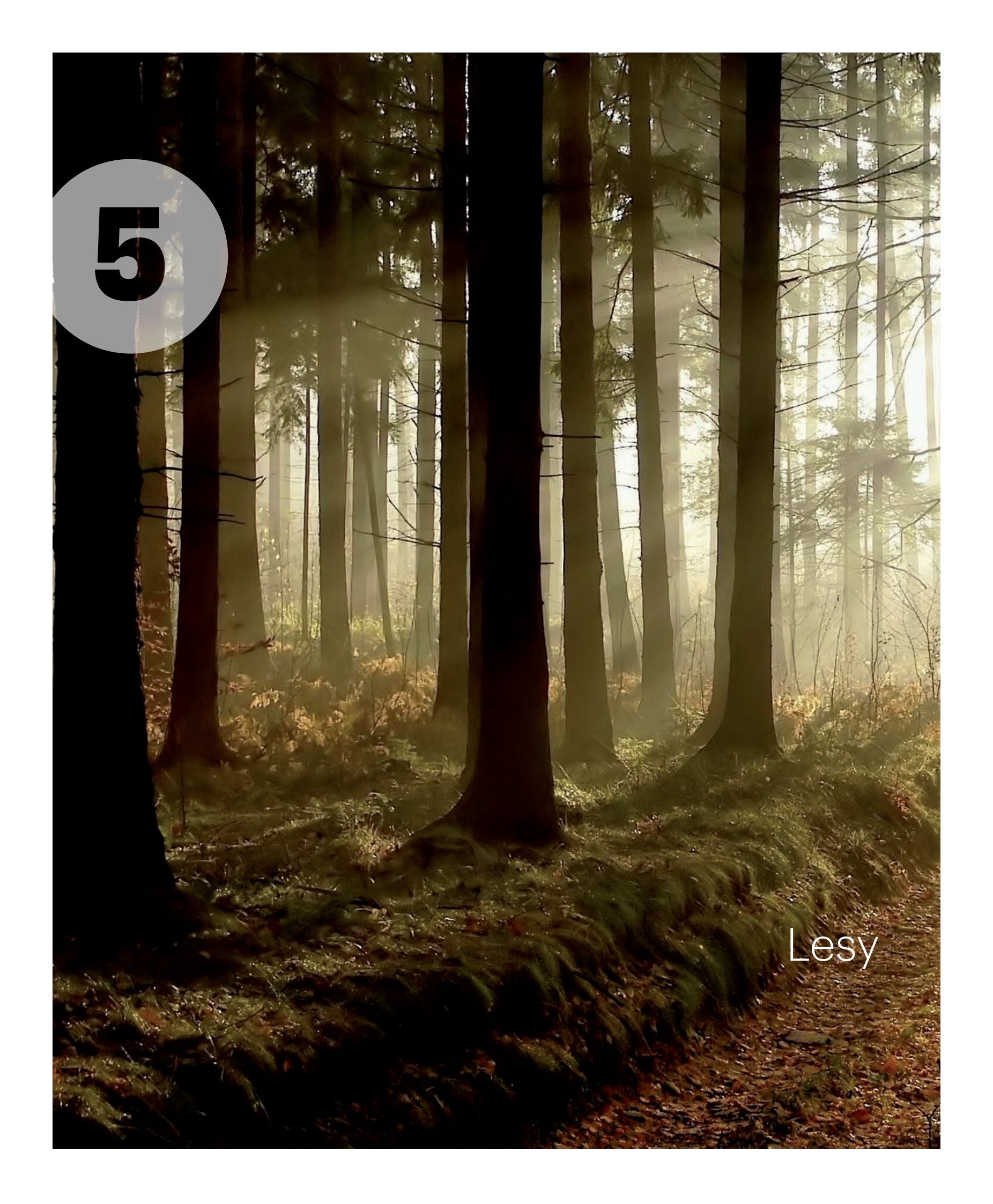
V rámci soustavy Natura 2000 (Obr. 4.2.1) byly v Moravskoslezském kraji v roce 2015 evidovány 4 ptačí oblasti, z nichž některé zasahovaly na území kraje jen částečně. Celkově zaujímaly plochu 73 402 ha, tj. 13,5 % z celkové rozlohy kraje. Jmenovitě se jednalo o Poodří; Heřmanský stav – Odra – Poolší; Beskydy; Jeseníky. V kraji se rovněž nacházelo, nebo do něj zasahovalo, 50 evropsky významných lokalit. Na území kraje zaujímaly plochu 72 184 ha, tj. 13,3 % z jeho celkové rozlohy. Jelikož se ptačí oblasti a evropsky významné lokality mohou částečně překrývat, byl celkový podíl soustavy Natura 2000 na rozloze kraje 18,0 % (97 785 ha).

Obr. 4.2.1

Lokality národního seznamu soustavy Natura 2000, 2015

Zdroj: AOPK ČR

5

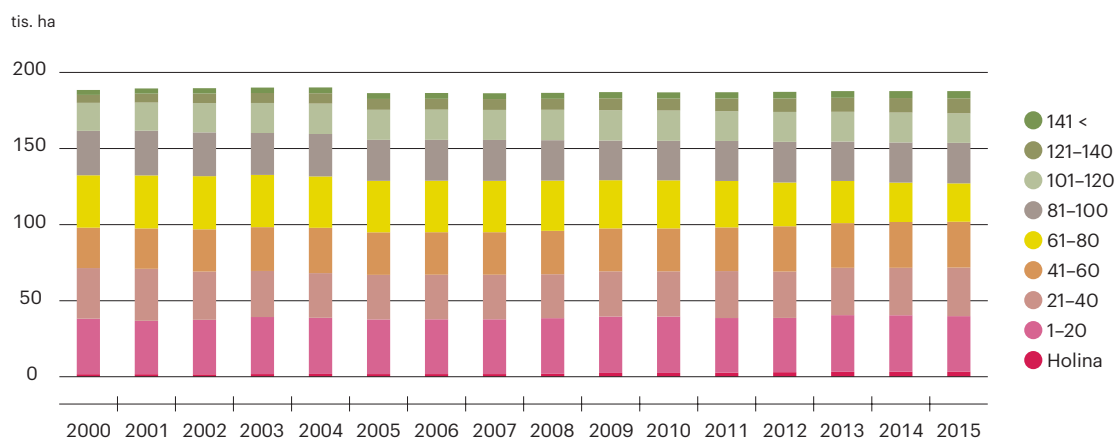
Lesy

5.1 | Druhová a věková skladba lesů

V roce 2015 činila celková porostní plocha lesů v Moravskoslezském kraji 187 700 ha, tj. 34,6 % z jeho celkové rozlohy. Nejpočetněji zastoupenou věkovou skupinu v lesích Moravskoslezského kraje v roce 2015 představovaly nejmladší porosty ve věku 1–20 let (Graf 5.1.1), přičemž průměrný věk listnatých dřevin byl 58 let a jehličnanů 63 let. Hospodářské lesy s primární produkční funkcí zaujímaly 83,3 %, lesy zvláštního určení 15,9 % a lesy ochranné 0,8 % z celkové porostní plochy. Přestože přirozená skladba lesů v kraji počítá s většinovým zastoupením listnatých stromů a minimálním podílem smrčin (cca 11 %), tvořily v roce 2015 smrky 55,4 % celkového lesního porostu a z listnáčů byly s 15,1% podílem nejvíce zastoupeny buky. Od roku 2000 je však možné pozorovat trend postupného přibližování se doporučenému stavu (Graf 5.1.2). Nově zakládané porosty byly z 61,2 % tvořeny listnatými stromy, naopak nejvíce těženy byly jehličnany (94,2 % z celkově vykáceného lesního porostu).

Graf 5.1.1

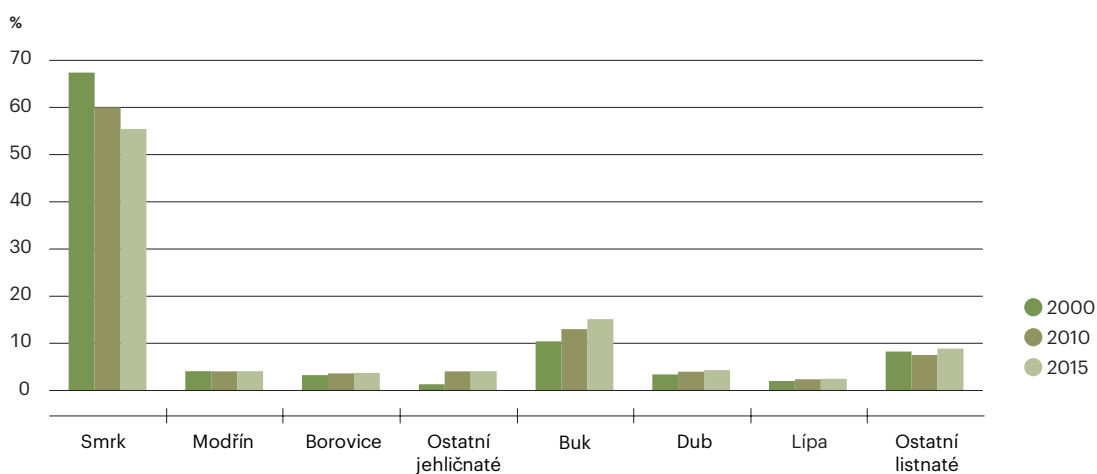
Vývoj porostní plochy a věkové struktury lesů [tis. ha], 2000–2015

Zdroj: ÚHÚL

Graf 5.1.2

Druhová skladba lesů [%], 2000, 2010, 2015

Zdroj: ÚHÚL

6

Půda a krajina

6.1 | Využití území

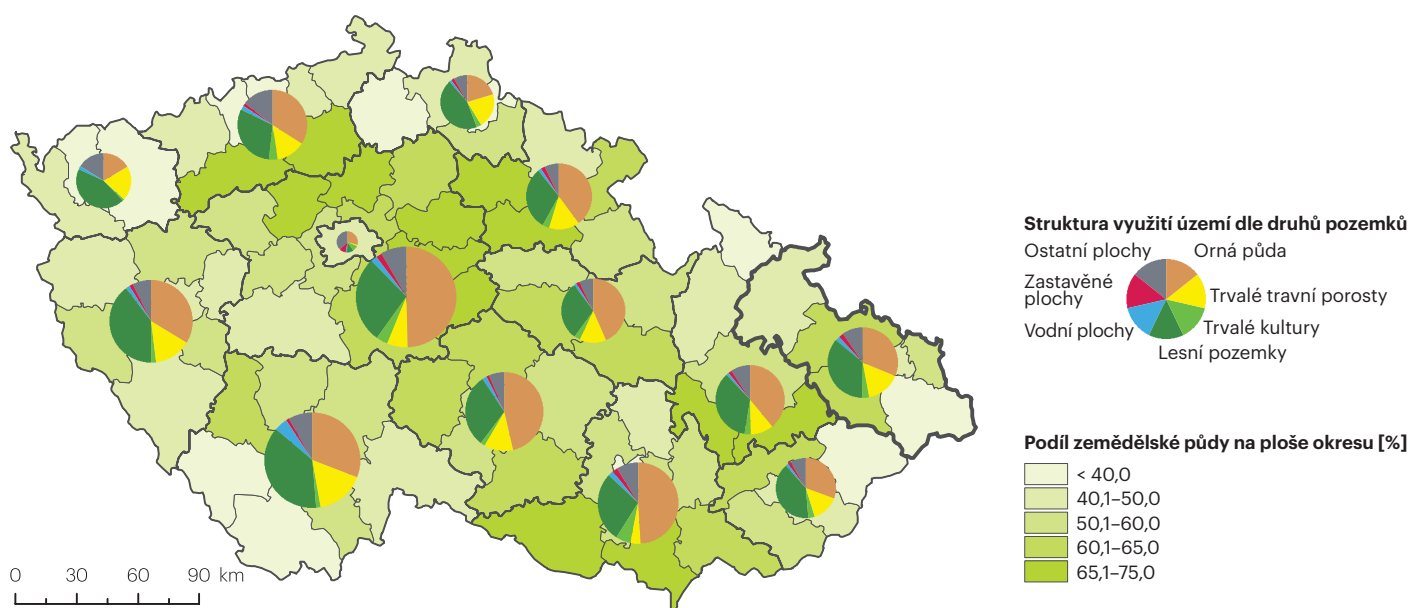
Z hlediska využití území je možné rozdělit Moravskoslezský kraj na průmyslovou Ostravsko-karvinskou aglomeraci s vysokým (zhruba třetinovým) podílem zastavěných a ostatních ploch, zemědělské oblasti na jihozápadě a hornatý a značně zalesněný severozápad a jihovýchod. Zemědělská půda pokrývá dle katastru nemovitostí 50,5 % území kraje (Obr. 6.1.1), z toho přibližně třetinu tvoří trvalé travní porosty. Půda registrovaná v LPIS v roce 2015 dosáhla 215,3 tis. ha, což je 78,8 % půdy evidované v katastru nemovitostí. Podíl zastavěných a ostatních ploch na celkovém území kraje (11,7 %) je mírně nad průměrem ČR.

V období 2005¹–2015 se rozloha orné půdy v kraji snižovala, pokles činil 6,1 tis. ha, tj. 3,5 %, naopak narostla plocha trvalých travních porostů o 2,3 tis. ha (2,7 %). Celková plocha zemědělské půdy se v tomto období snížila o 3,8 tis. ha, tj. 1,4 %, zejména v důsledku růstu zastavěných a ostatních ploch, a to celkově o 2,2 tis. ha (3,7 %). Během období 2005–2015 bylo v kraji výstavbou silniční infrastruktury zabráno 423 ha zemědělské a 26 ha lesní půdy, na čemž se významně podílela výstavba dálnice D1 na území kraje. V roce 2015 poklesla výměra orné půdy v kraji o 513 ha, zhruba na polovině této plochy vznikly nové trvalé travní porosty.

Na základě databáze CORINE Land Cover z roku 2012 je v kraji zemědělsky využíváno 53,1 % území (Obr. 6.1.2), podíl urbanizovaných ploch byl 9,8 %, což je po Hl. m. Praha druhý největší podíl v ČR. V období 2006–2012 v kraji docházelo v kontextu celé ČR k nadprůměrným změnám krajinného pokryvu, k největším v okresech Nový Jičín (3,8 % změn) a Bruntál (3,2 % změn), v souvislosti s růstem plochy trvalých travních porostů a změnami v lesních porostech.

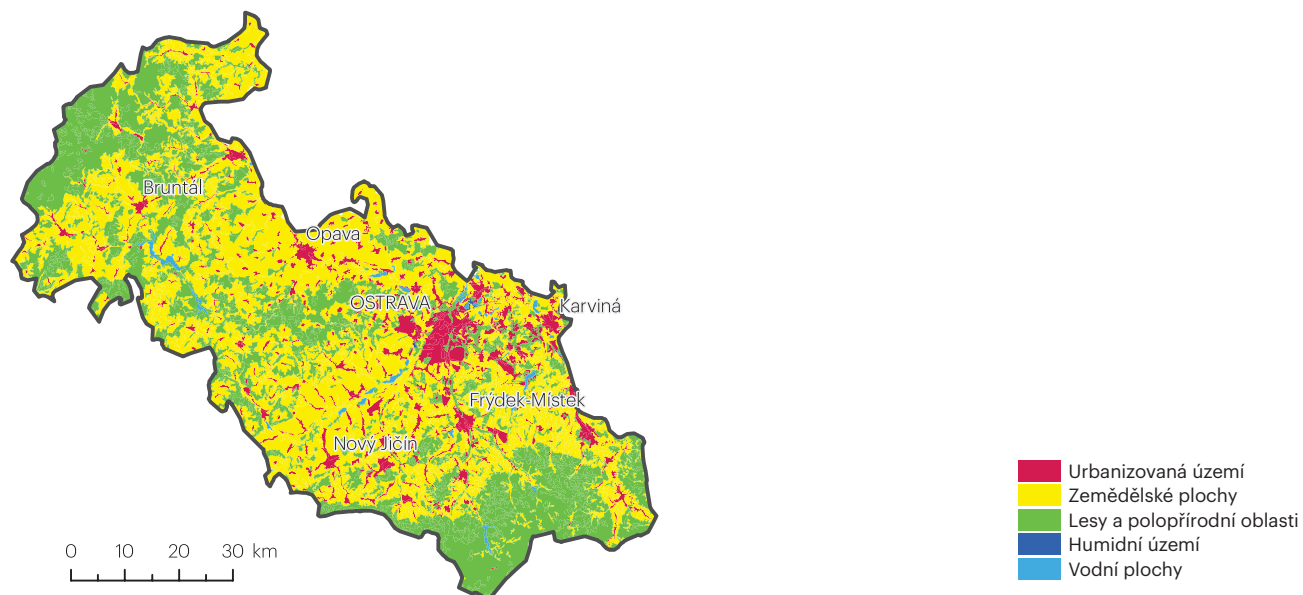
Obr. 6.1.1

Struktura využití území v kraji a podíl zemědělské půdy na ploše okresu [%], 2015

Zdroj: ČÚZK

¹ Kvůli vymezení regionů soudržnosti NUTS 2 došlo v roce 2005 ke změně vymezení území a rozlohy kraje. Z důvodu zachování homogenity časové řady byl proto vyhodnocen vývoj využití území od roku 2005.

Obr. 6.1.2**Krajinný pokryv dle databáze CORINE Land Cover, 2012**

Data pro rok 2015 nejsou, vzhledem k metodice jejich vykazování, v době uzávěrky publikace k dispozici.

Zdroj: CENIA, EEA

Zemědělství

7

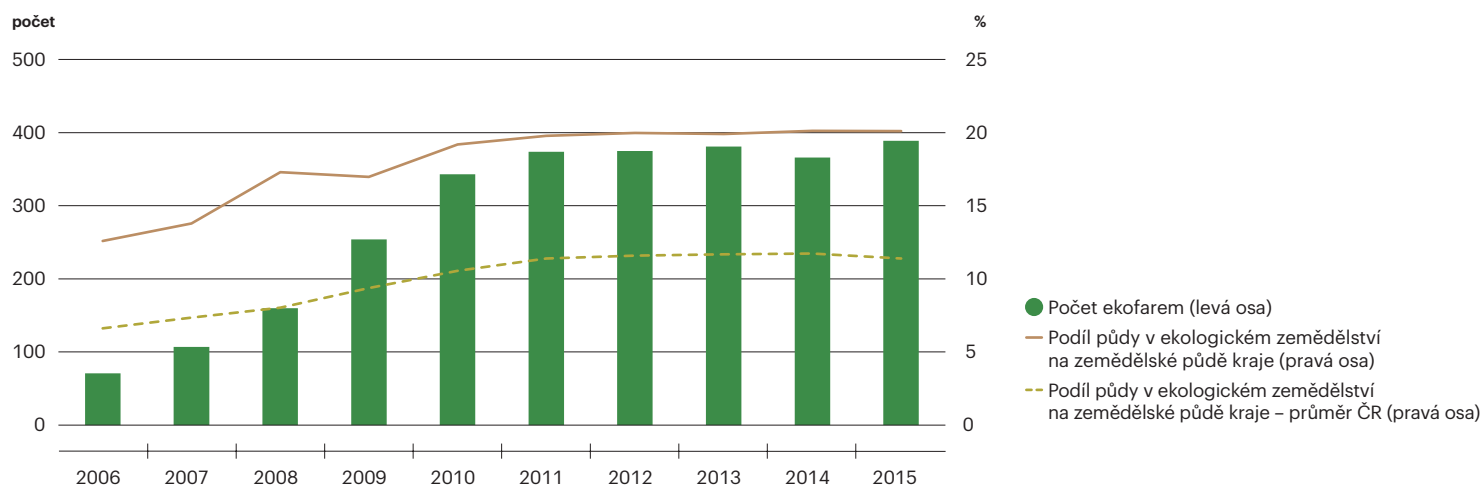
7.1 | Ekologické zemědělství

Moravskoslezský kraj patří, vzhledem k hornatému charakteru na severozápadě a jihovýchodě a vysokému podílu trvalých travních porostů na zemědělské půdě, mezi kraje s významným podílem ekologicky obhospodařované půdy. Plocha o rozloze 55 032 ha zaujímala 20,1 % celkové rozlohy zemědělské půdy kraje v roce 2015 (Graf 7.1.1) a v meziročním srovnání poklesla o 0,2 %.

Trend ekologického zemědělství v kraji byl v období mezi roky 2006–2011 rostoucí, ve zpomalení nárůstu ekologického zemědělství po roce 2011 se projevil zejména vliv uzavření vstupu nových žadatelů do titulu „Ekologické zemědělství“ v rámci agroenvironmentálních opatření od roku 2011, a to z důvodu blížícího se konce programového období a vyčerpání prostředků v dotačním titulu, a vliv uplynutí pětiletého období trvání závazků od vstupu jednotlivých žadatelů do dotačního titulu. Pro období 2014–2020 bylo v rámci nové SZP vyčleněno jako samostatné opatření „Ekologické zemědělství“, v jehož rámci je možné uzavírat nové pětileté závazky. Počet ekofarem 389 je v kontextu ČR (4 096) nadprůměrný (Graf 7.1.1). Co se týče produkce biopotravin, v Moravskoslezském kraji v roce 2015 mělo dle evidence sídlo 30 výrobců biopotravin z celkového počtu 542 výrobců v ČR.

Graf 7.1.1

Vývoj ekologického zemědělství [počet, %], 2006–2015

Zdroj: MZe

Průmysl a energetika

8.1 | Těžba surovin

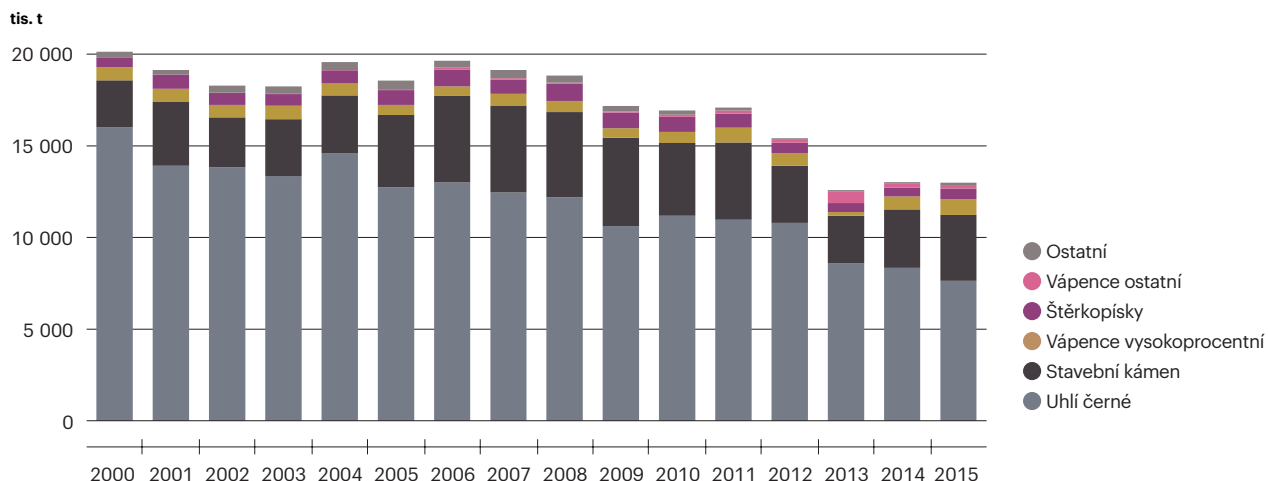
Moravskoslezský kraj díky ložiskům černého uhlí v hornoslezské pánvi a na ně navázanému hutnímu a dalšímu průmyslu patřil už za Rakouska-Uherska k nejdůležitějším průmyslovým oblastem střední Evropy. Ve sledovaném období 2000–2015 objem těžby černého uhlí v kraji klesá, v roce 2015 jej bylo v kraji vytěženo 7,6 mil. t, což je o 52,3 % méně než v roce 2000. Meziročně poklesla těžba černého uhlí o 8,4 % (Graf 8.1.1).

V kraji je významná také těžba stavebního kamene (3,6 mil. t v roce 2015), vysokoprocentního vápence (858 tis. t v roce 2015), štěrkopísků (574 tis. t v roce 2015) a ostatních vápenců (156 tis. t v roce 2015). Ostatní vápence mají obsah karbonátů nad 80 % a používají se k výrobě cementu a vápna nebo pro odsiřování spalin. Vysokoprocentní vápence mají obsah karbonátů alespoň 96 % a využívají se v chemickém, sklářském, potravinářském, gumárenském či keramickém průmyslu, dále také v hutnictví, k odsiřování či výrobě vápna nejvyšší kvality. Vápence se těží v ložiskové oblasti nazvané vnější bradlové pásmo Západních Karpat.

Moravskoslezský kraj je při porovnání krajů ČR po kraji Ústeckém druhý v pořadí v množství vytěžených surovin. Celkový objem těžby v kraji v roce 2015 činil 13,0 mil. t a meziročně tak klesl o 0,1 %.

Graf 8.1.1

Vývoj těžby [tis. t], 2000–2015

Zdroj: ČGS

8.2 | Průmysl

Moravskoslezský kraj je typický svým průmyslovým charakterem. Díky ložiskům černého uhlí v hornoslezské pánvi je zde historicky soustředěn těžký průmysl, zejména hutní a na něj navazující výroby.

V kraji bylo v roce 2015 v provozu 150 průmyslových zařízení IPPC (Obr. 8.2.1) z celkového počtu 1 508 zařízení v celé ČR, z nichž 48 spadá právě do kategorie Výroba a zpracování kovů. Sem patří železářny, slévárny či ocelárny. Dále je zde soustředěno např. 19 zařízení v kategorii Energetika, kam patří zejména teplárny a výtopny.

Chemický průmysl v kraji zastupuje 13 zařízení, která vyrábějí farmaceutické ingredience, anorganické i organické chemikálie, lepidla či výplně do autosedaček.

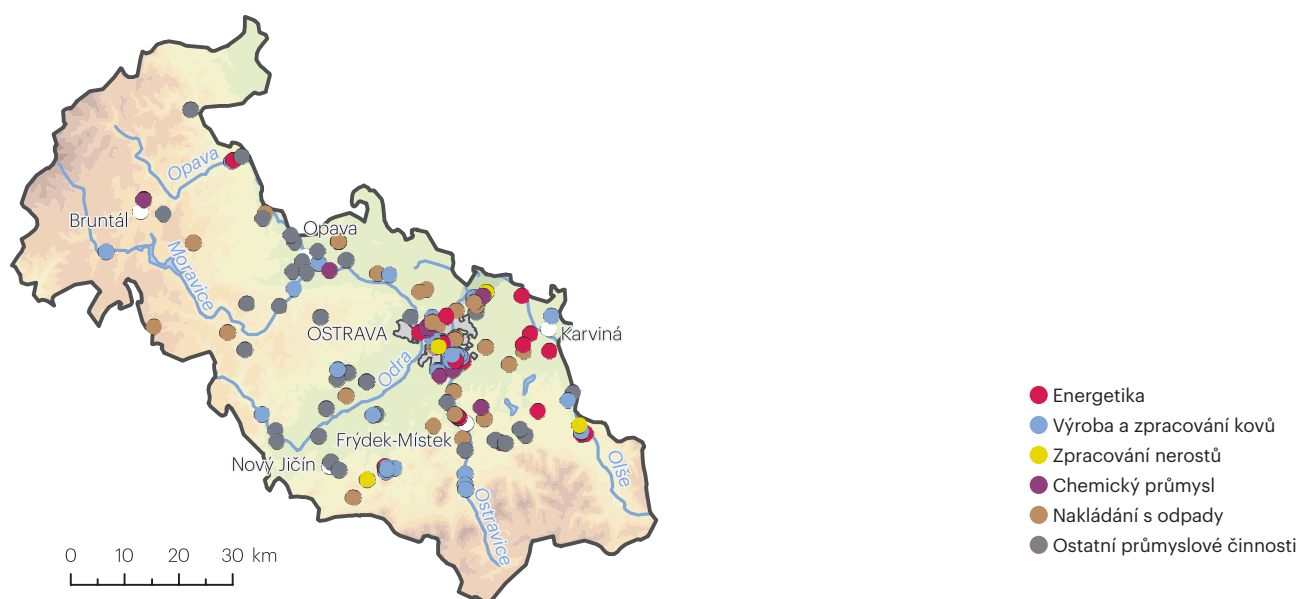
V kategorii Ostatní průmyslové činnosti je provozováno 35 zařízení IPPC, jedná se zejména o zemědělské podniky zaměřující se na výkrm prasat nebo drůbeže. Dále se zde provozuje např. výroba potravinářských a krmných komodit, výroba buničiny, výroba papíru, lakovna či jatka.

Se soustředěním průmyslu souvisí v Moravskoslezském kraji také značné množství emisí znečišťujících látek (Graf 8.2.1). Největší objem vykazují emise oxidu uhelnatého (CO), jehož převážná většina je produkována v zařízeních společností TŘINECKÉ ŽELEZÁRNY, a.s. a ArcelorMittal Ostrava a.s.

Emise všech sledovaných znečišťujících látek v kategorii REZZO 1 (velké stacionární zdroje znečišťování)¹ mají ve sledovaném období 2000–2015 klesající trend, což je částečně důsledkem plnění legislativních povinností, dodržování emisních limitů a neustálého zlepšování technologií s důrazem na snižování vlivu na životní prostředí, ale také postupným snižováním objemu výroby v těchto zařízeních.

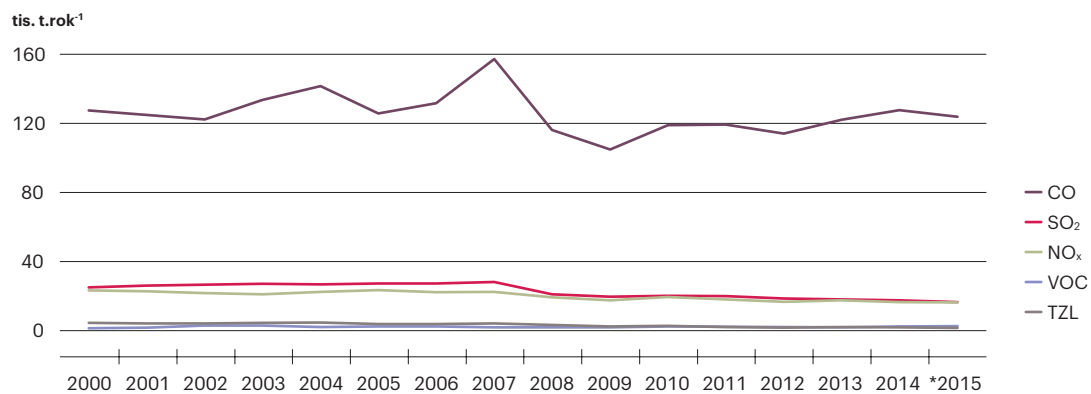
Obr. 8.2.1

Průmyslová zařízení IPPC, 2015

Zdroj: MŽP

¹ Ne všechna zařízení pod IPPC jsou současně velkým zdrojem znečišťování ovzduší REZZO 1. Některá zařízení jsou navíc provozována pod IPPC dobrovolně, aniž by spadala pod integrovanou prevenci ze zákona.

Graf 8.2.1**Vývoj emisí z velkých zdrojů znečišťování (REZZO 1) [tis. t.rok⁻¹], 2000–2015**

*Předběžná data.

Zdroj: ČHMÚ

8.3 | Spotřeba elektrické energie

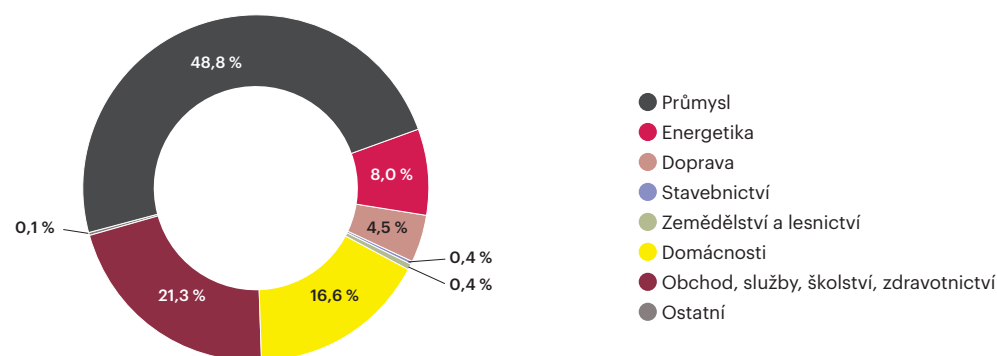
Spotřeba elektrické energie je v Moravskoslezském kraji po kraji Středočeském druhá nejvyšší. V roce 2015 dosáhla 9 179,2 GWh, což je o 0,2 % více než v roce 2014 a o 8,3 % méně než v roce 2001.

Největší podíl spotřeby vzhledem k průmyslovému charakteru Moravskoslezského kraje zaujímal v roce 2015 právě sektor průmyslu, a to 48,8 %, tj. 4 480,4 GWh (Graf 8.3.1). Zde je nejvýznamnějším odvětvím hutní výroba, těžba černého uhlí, výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody, výroba dopravních prostředků a výroba chemických látek, přípravků, léčiv a chemických vláken.

Dalším významným spotřebitelem je sektor Obchod, služby, školství a zdravotnictví (21,3 %, tj. 1 955,0 GWh v roce 2015) a domácnosti (16,6 %, tj. 1 520,7 GWh). V posledních dvou jmenovaných sektorech má vývoj spotřeby stagnující trend bez významnějších výkyvů.

Graf 8.3.1

Spotřeba elektrické energie [%], 2015

Zdroj: ERÚ

8.4 | Vytápění domácností

Způsob vytápění domácností se v jednotlivých krajích ČR výrazně liší, v regionech s velkými aglomeracemi převažuje dálkové (centrální) vytápění, naopak v menších obcích jsou častěji rozšířena lokální topeniště.

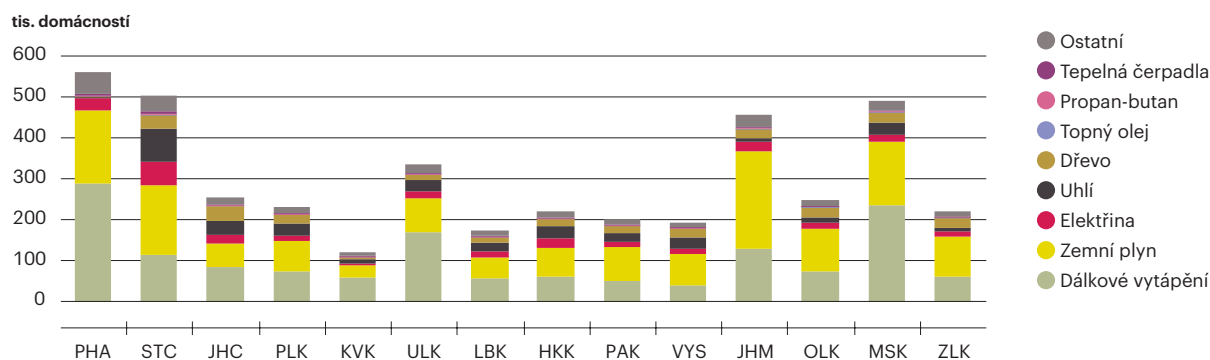
Moravskoslezský kraj má ve srovnání s ostatními kraji ČR (Graf 8.4.1) vysoký podíl domácností vytápěných systémem centrálního zásobování teplem (48,3 % domácností) i zemním plynem (31,5 % domácností). Tyto dva způsoby vytápění jsou příznivé pro životní prostředí, neboť jejich emise jej příliš nezatěžují.

Podíl tuhých paliv (uhlí a dřevo) je v Moravskoslezském kraji naopak relativně nízký (6,0 %, resp. 5,4 % oproti průměrnému podílu 8,1 %, resp. 7,0 %). Kraj má však vysokou hustotu obyvatelstva (90 domácností.km⁻² oproti průměrnému počtu 53 domácností.km⁻²), proto měrné emise z vytápění domácností mají u všech sledovaných látek vyšší hodnoty, než je průměr ČR (Graf 8.4.2).

Meziročně (2013–2014)² došlo v kraji ke snížení všech sledovaných emisí z vytápění domácností. Emise tuhých částic poklesly o 13,1 %, emise PAU se snížily o 13,6 %. Tento pokles souvisí zejména s mírnou topnou sezonou, kdy nebylo nutné topit tak intenzivně jako v předchozím roce.

Graf 8.4.1

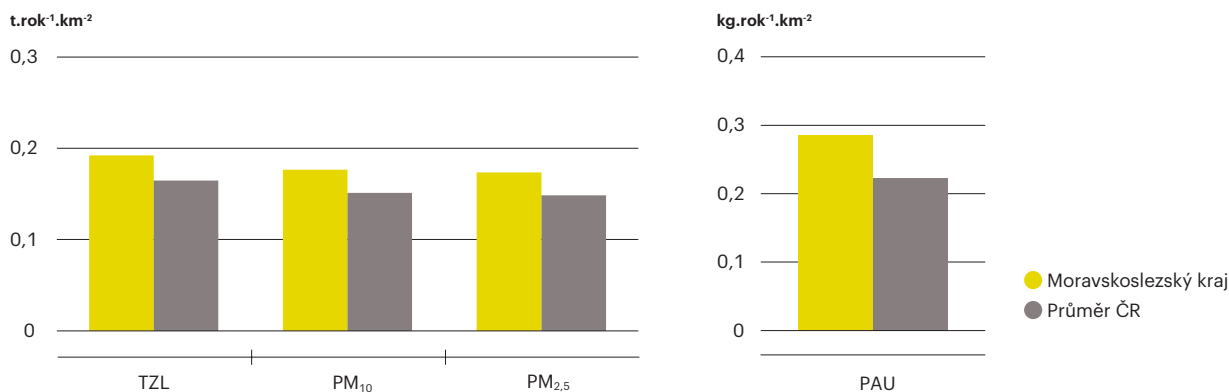
Způsob vytápění domácností v krajích ČR [tis. domácností], 2015

Zdroj: ČHMÚ

Graf 8.4.2

Měrné emise z vytápění domácností [t.rok⁻¹.km⁻², kg.rok⁻¹.km⁻²], 2014

Data pro rok 2015 nejsou, vzhledem k metodice jejich vykazování, v době uzávěrky publikace k dispozici.

Zdroj: ČHMÚ

² Data pro rok 2015 nejsou, vzhledem k metodice jejich vykazování, v době uzávěrky publikace k dispozici.

Doprava

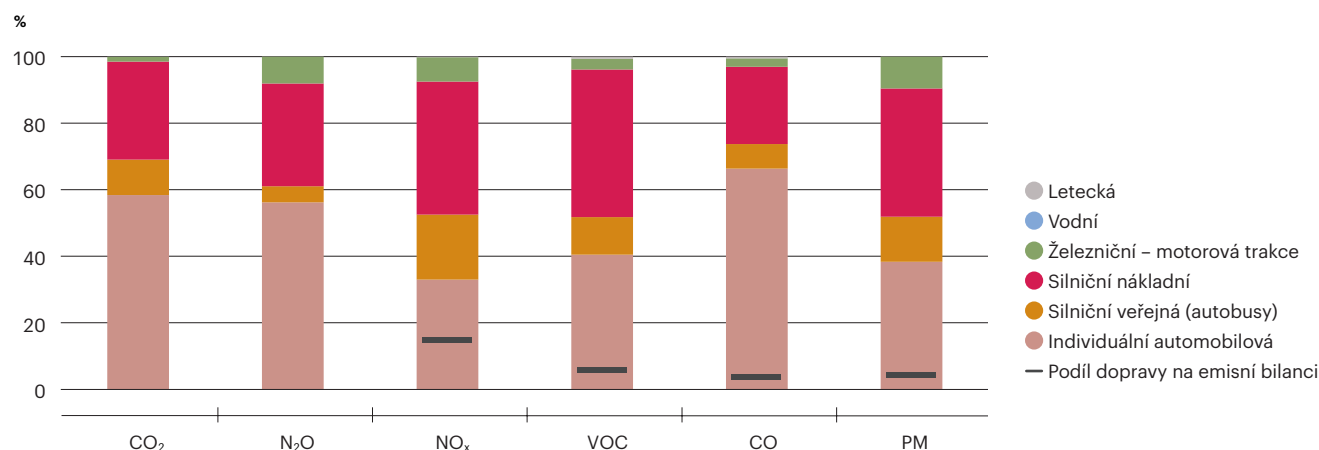
9.1 | Emise z dopravy

Moravskoslezský kraj je emisemi z dopravy v důsledku vysokých intenzit silniční dopravy v ostravské aglomeraci a na hlavních silničních a dálničních tazích poměrně významně zatížen, i přesto doprava v kraji vzhledem k ekonomickému zaměření kraje nepředstavuje hlavní faktor ovlivňující kvalitu ovzduší (Graf 9.1.1). Měrné emise z dopravy na jednotku plochy ($0,61 \text{ t NO}_x \cdot \text{km}^{-2}$ v roce 2015) má kraj v rámci celé ČR ($0,49 \text{ t} \cdot \text{km}^{-2}$) nadprůměrné. Automobilizace v kraji je nejnižší z celé ČR, v roce 2015 dosahovala 410 vozidel na 1 000 obyvatel, průměr ČR byl 485 vozidel. Největším zdrojem emisí NO_x , VOC a suspendovaných částic z dopravy v kraji je nákladní silniční doprava, v případě emisí CO_2 , N_2O a CO se jedná o individuální automobilovou dopravu.

Trend emisí znečišťujících látek z dopravy v kraji byl v období 2000–2015 klesající (Graf 9.1.2). Ve vývoji emisí se projevila modernizace vozového parku a s ní spojený pokles emisní náročnosti silniční dopravy, jehož vliv však byl v závěru sledovaného období kompenzován růstem přepravních výkonů. Emise skleníkových plynů z dopravy v kraji v průběhu sledovaného období narostly o cca 40 %, růst emisí byl spojen s nárůstem intenzit silniční dopravy způsobeným zlepšováním silničního napojení regionu na zbytek ČR, zvláště výrazný byl v závěru tohoto období. Emise CO_2 z dopravy v roce 2015 v meziročním srovnání narostly o 4,1 %.

Graf 9.1.1

Emise znečišťujících látek a skleníkových plynů z jednotlivých druhů dopravy a podíl dopravy na celkové emisní bilanci [%], 2015

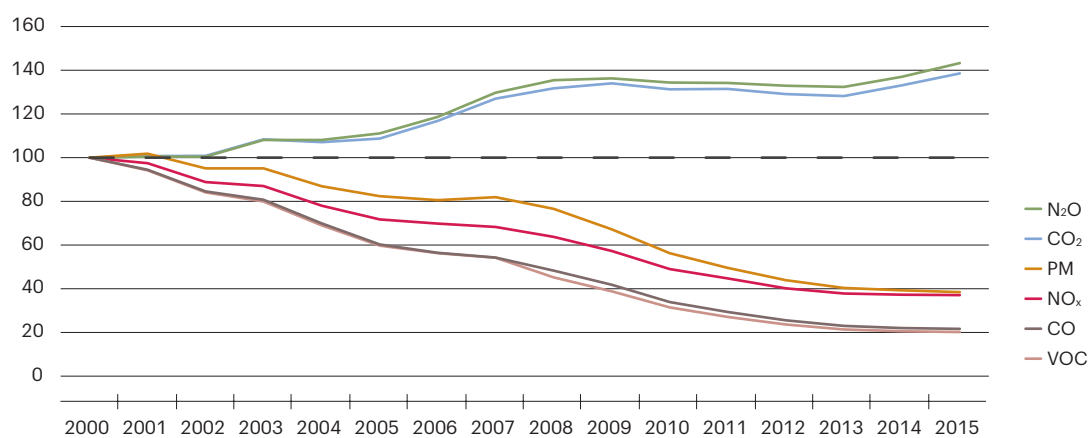
Data celkových emisí z dopravy, ze kterých je stanoven podíl dopravy na emisní bilanci, nezahrnují emise z nedopravních mobilních zařízení, které jsou však součástí kategorie zdrojů REZZO 4.

Data celkových emisí skleníkových plynů (CO_2 , N_2O) se na krajské úrovni nesledují, z tohoto důvodu nejsou stanoveny podíly dopravy na celkových emisích skleníkových plynů v krajích.

Zdroj: CDV, v.v.i., ČHMÚ

Graf 9.1.2**Vývoj emisí znečišťujících látek a skleníkových plynů z dopravy [index, 2000 = 100], 2000–2015**

index (2000 = 100)

Zdroj: CDV, v.v.i.

9.2 | Hluková zátěž obyvatelstva

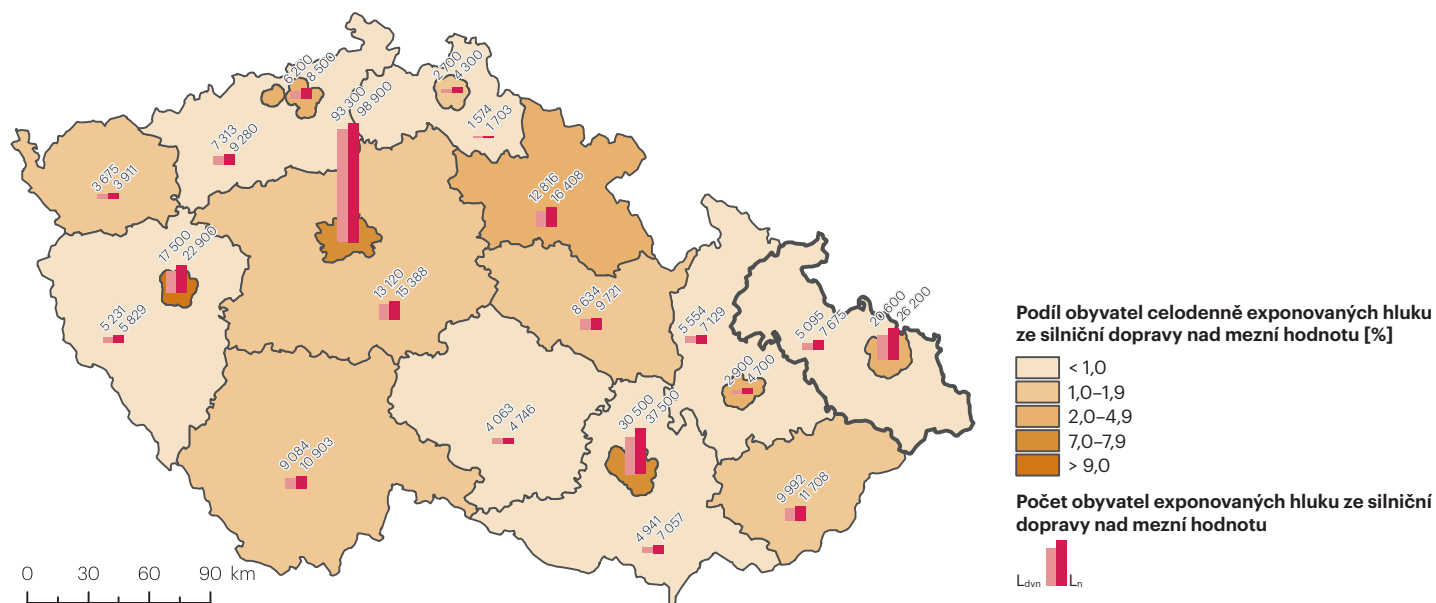
Celodenní hlukové zátěži ze silniční dopravy nad 50 dB je v aglomeraci Ostrava¹ celkově exponováno 51,7 % obyvatel aglomerace. Z toho v oblastech s překročenou mezní hodnotou² žije 20,0 tis. obyvatel (4,0 % obyvatel aglomerace, Obr. 9.2.1), kde se nachází 1 250 rezidenčních objektů, 20 školských zařízení a 5 lůžkových zdravotnických zařízení³. Podíl obyvatel zasažených hlukem nad mezní hodnoty je v kontextu ostatních aglomerací ČR podprůměrný, což je možné přičítat méně významné tranzitní silniční dopravě v ostravské aglomeraci ve srovnání s ostatními aglomeracemi ČR.

Mimo ostravskou aglomeraci způsobuje provoz na hlavních silnicích⁴ celodenní hlukovou zátěž pro celkem 149,8 tis. obyvatel (12,9 % obyv. kraje), nad mezní hodnotu je celodenně exponováno 5,1 tis. obyv. (tj. 0,7 %) žijících v celkem 41 obcích. Významněji zasahuje hluk z hlavních silnic obyvatelstvo v obcích, které leží na silnicích I/56 a I/11 z Ostravy do Opavy, kde podíl obyvatel exponovaných hluku nad mezní hodnotu pro celodenní hlukovou zátěž na celkovém počtu obyvatel činí např. v obci Nové Sedlice 14,7 %, Hrabyně 5,3 % a Opava 3,5 %.

Kraj je rovněž zasažen hlukem ze železniční dopravy, celkově se jedná o 33,4 tis. obyvatel z pohledu celodenní hlukové zátěže, z toho nad mezní hodnotu je hluku exponováno 560 obyvatel.

Obr. 9.2.1

Hluková zátěž obyvatelstva ze silniční dopravy překračující mezní hodnoty hlukových ukazatelů pro celodenní (L_{dvn}) a noční (L_n) hlukovou zátěž [% , počet obyvatel], 2012

Data pro rok 2015 nejsou, vzhledem k metodice jejich vykazování, v době uzávěrky publikace k dispozici. Mimo aglomerace jsou data k dispozici jen pro silnice s intenzitou dopravy vyšší než 3 mil. vozidel za rok.

Zdroj: NRL pro komunální hluk

¹ Aglomerace jsou definovány vyhláškou č. 561/2006 Sb., o stanovení seznamu aglomerací pro účely hodnocení a snižování hluku.

² Mezní hodnoty hlukových indikátorů jsou stanoveny vyhláškou č. 523/2006 Sb., o hlukovém mapování pro indikátory celodenní (24hodinové) hlukové zátěže L_{dvn} a noční hlukové zátěže L_n (22–06 hod.). Překročení mezních hodnot je iniciačním mechanismem pro tvorbu akčních plánů na snížení hlukové zátěže. Např. pro silniční dopravu je mezní hodnota indikátoru L_{dvn} 70 dB a L_n 60 dB.

³ Data byla pořízena v rámci 2. kola Strategického hlukového mapování, které se provádí dle požadavků směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/49/ES o hodnocení a řízení hluku ve venkovním prostředí. Podrobné výsledky SHM jsou dostupné v mapové aplikaci na stránkách <http://www.mzcr.cz/hlukovemapy/> v rubrice Přehled kol SHM/Kolo 2012.

⁴ Silnice s intenzitou dopravy vyšší než 3 mil. vozidel za rok.

10

Odpady

10.1 | Produkce odpadů

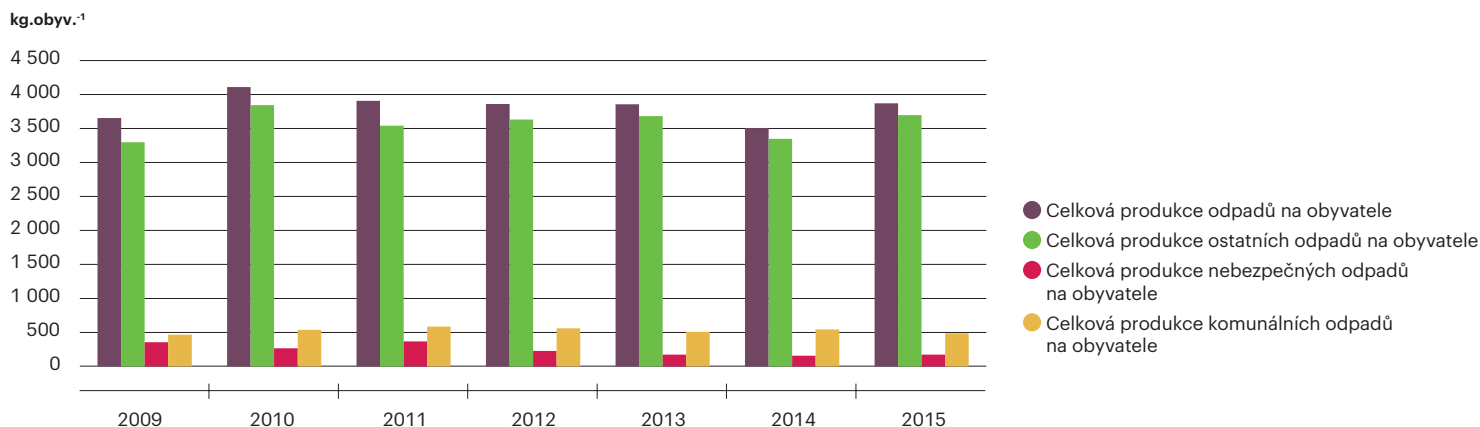
Celková produkce odpadů na obyvatele¹ v Moravskoslezském kraji narostla mezi lety 2009 a 2015 o 5,9 % a meziročně 2014–2015 o 10,4 % na celkových 3 869,8 kg.obyv.⁻¹ (Graf 10.1.1). Produkce odpadů v tomto regionu ve sledovaném období mírně kolísala, a to mimo jiné z důvodu odstraňování starých ekologických zátěží a odtěžování a zpracování starých hald z hutní a ocelářské výroby. Celková produkce ostatních odpadů na obyvatele se od roku 2009 zvýšila o 12,1 % na 3 695,4 kg.obyv.⁻¹ v roce 2015.

Celková produkce nebezpečných odpadů na obyvatele se ve stejném období snížila o více než polovinu (51,0 %) na celkových 174,3 kg.obyv.⁻¹. Důvodem poklesu je zejména směřování velkých průmyslových producentů odpadů k nízkoodpadovým technologiím a nahrazování surovin a materiálů vykazujících nebezpečné vlastnosti za méně nebezpečné v rámci BAT technologií. Podíl celkové produkce nebezpečných odpadů na celkové produkci odpadů na obyvatele tak mezi lety 2009–2015 poklesl z 9,7 % na 4,5 %. Kraj je orientován na těžký průmysl, proto jsou v celkové produkci odpadů kromě stavebních a demoličních odpadů poměrně významně zastoupeny právě nebezpečné odpady, a to z tepelných procesů a z procesů tváření a fyzikální a mechanické úpravy kovů.

Celková produkce komunálních odpadů² na obyvatele od roku 2009 stoupla o 4,5 % na hodnotu 487,9 kg.obyv.⁻¹ v roce 2015.

Graf 10.1.1

Produkce odpadů na obyvatele [kg.obyv.⁻¹], 2009–2015

ČSÚ je zdrojem dat o počtu obyvatel ČR (střední stav).

Zdroj: CENIA, ČSÚ

¹ Součet celkové produkce ostatních a nebezpečných odpadů na obyvatele. Součástí celkové produkce odpadů na obyvatele je i celková produkce komunálních odpadů na obyvatele, které patří částečně do kategorie ostatních odpadů a zčásti do kategorie nebezpečných odpadů. Pro názornost k hodnocení je však v grafu celková produkce této speciální skupiny odpadů na obyvatele uvedena navíc jako zvláštní sloupec.

² Produkce komunálních odpadů od občanů včetně produkce komunálních odpadů vznikajících při nevýrobní činnosti právnických osob a fyzických osob oprávněných k podnikání na území obce (http://www.mzp.cz/cz/matematicke_vyjadreni_indikatoru_2015).

Další informace k aktivitám a problémům řešeným v rámci kraje v oblasti životního prostředí

Aktuální projektová činnost kraje v oblasti životního prostředí

Název projektu	Cíle projektu
Podpora regionálního monitoringu kvality ovzduší	Zajištění monitoringu kvality ovzduší i v oblastech, které nejsou pokryty státní sítí imisního monitoringu, a získání tak co nejpodrobnější informace o stavu ovzduší v Moravskoslezském kraji.
Nadlimitní čištění komunikací	Snížení koncentrací znečišťujících látek a zamezení jejich opětovného zviření v okolí komunikací s vysokou intenzitou provozu, a současně vysokou hustotou obyvatel (obytné zástavby) v jejich okolí.
Spolupráce na projektu Intenzifikace odděleného sběru a využívání vytríděných složek komunálního odpadu včetně obalové složky v Moravskoslezském kraji	Spolupráce na projektu intenzifikace odděleného sběru, jehož dílčím cílem bylo rozmístění 713 nádob na tříděný odpad a 11 610 sad tašek na tříděný sběr do 21 obcí Moravskoslezského kraje.
Projekt Moravskoslezského kraje „Implementace soustavy Natura 2000 v Moravskoslezském kraji – II. etapa“	Globálním cílem projektu je implementace území soustavy Natura 2000 na území Moravskoslezského kraje v působnosti kraje (tj. mimo EVL a ptačí oblasti v Moravskoslezském kraji, které leží na území chráněných krajinných oblastí). Specifickým cílem II. etapy projektu je vyhlášení 27 EVL na území Moravskoslezského kraje v působnosti kraje, za ZCHÚ v souladu s platnou legislativou a označení těchto území v terénu.

Aktuálně vyhlášené dotační tituly kraje

Název dotačního titulu	Cíle dotace
Podpora dobrovolných aktivit v oblasti udržitelného rozvoje pro rok 2015	Podpora projektů zaměřených na oblast environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (dále jen „EVVO“) a oblast udržitelného rozvoje v Moravskoslezském kraji. Podpora environmentální poradenské činnosti zaměřené na veřejnost, veřejnou správu a podnikatelskou sféru. Podpora projektů zaměřených na proces místní Agendy 21, včetně dílčích aktivit v rámci osvětových kampaní podporujících udržitelný rozvoj a občanskou zodpovědnost. Podpora projektů zaměřených na zavádění systému environmentálního řízení a auditu EMAS.
Drobné vodohospodářské akce	Podpora obcí do 2 000, resp. 5 000 obyvatel, které mají problémy s odváděním a čištěním odpadních vod nebo zásobováním obyvatel pitnou vodou.
Společný program Moravskoslezského kraje a Ministerstva životního prostředí na podporu výměny stávajících ručně plněných kotlů na tuhá paliva za nové nízkoemisní automatické kotle na uhlí nebo uhlí a biomasu v Moravskoslezském kraji	Cílem Programu bylo zabezpečení realizace opatření vedoucích ke snížení znečištění ovzduší z malých spalovacích zdrojů do tepelného výkonu 50 kW, tzv. lokálních topenišť využívajících tuhá paliva a mnohdy i odpady, a to pomocí instalace moderních nízkoemisních kotlů, v nichž není možné odpady spalovat. V roce 2015 došla realizace projektů, podpořených v rámci poslední výzvy tohoto dotačního programu. Do roku 2015 bylo přitom realizováno více než 4 000 výměn nevyhovujících kotlů za nové nízkoemisní kotle.
Dotační program „Příspěvky na ozdravné pobyty“	Cílem je podpořit účast dětí předškolního věku s trvalým pobytem na území MSK v oblasti, kde je dlouhodobě zhoršená kvalita ovzduší, na ozdravných pobytech s cílem regenerace a prevence onemocnění dýchacích cest, a to v ozdravných či ubytovacích zařízeních nacházejících se mimo tyto oblasti. V průběhu roku 2015 byly realizovány 14denní ozdravné pobyty pro více než 600 účastníků.
Podpora hospodaření v lesích v Moravskoslezském kraji pro rok 2015	Podpora lesního hospodaření s cílem přeměny druhové skladby lesů na porosty ekologicky stabilní. Podpora je poskytována především těm vlastníkům lesů menších výměr, jejichž lesní majetek dlouhodobě nezaručuje vyrovnanost hospodaření a ekonomickou soběstačnost a kteří hospodaří v souladu s právními předpisy a nad rámec těchto pravidel se trvale udržitelným hospodařením podílejí na zvyšování ekologické stability lesních ekosystémů.

Další environmentální aktivity kraje a EVVO v roce 2015

Zavedení systému EMAS v podmínkách Krajského úřadu Moravskoslezského kraje

Systém environmentálního řízení a auditu je jedním z dobrovolných nástrojů ochrany životního prostředí. Krajský úřad tímto jasně deklaruje svůj postoj k problematice ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje a svou odpovědnost za stav životního prostředí v regionu. Velkým přínosem zavedení tohoto systému je jasné stanovení a definování odpovědnosti za jednotlivé činnosti, které ovlivňují nebo mohou přímo či nepřímo ovlivňovat životní prostředí, což v praxi znamená, že při jakékoliv činnosti úřadu se hodnotí také její vliv na životní prostředí, jak negativní, tak pozitivní. Moravskoslezský kraj a jeho krajský úřad také slouží jako vzor dobré praxe pro ostatní subjekty veřejné správy, neboť v současné době systém EMAS v tomto sektoru je zaveden pouze ve městech Chrudim a Jilemnice.

Místní Agenda 21

Od roku 2010 realizuje Moravskoslezský kraj aktivity spojené s místní Agendou 21 a dosáhl v ní opakovaně úrovně kategorie C – středně pokročilý. Aktivity kraje v místní Agendě 21 směřují k povzbuzování zájmu obcí a jejich obyvatel o udržitelnou kvalitu života a životní prostředí v regionu – proces „jak dělat správné věci správně“. Kraj prostřednictvím samosprávy a krajského úřadu navazuje spolupráci s veřejností, obcemi a zástupci různých zájmových skupin s cílem dalšího rozvoje kraje. Moravskoslezský kraj je členem Národní sítě Zdravých měst – byl tak již pátým členským krajem v této asociaci a přihlásil se k projektu Zdravý Moravskoslezský kraj.

Podpora rozvoje nízkoemisních druhů dopravy v Moravskoslezském kraji

Cílem této aktivity je vytvoření základů modelového regionu nízkoemisní dopravy a jeho postupné naplňování vytvářením podmínek pro rozvoj nízkoemisních způsobů dopravy. Modelový region se zaměří na oba klíčové způsoby dopravy – veřejnou (hromadnou) a individuální. Moravskoslezský kraj k této problematice prozatím uzavřel dvě memoranda o spolupráci v oblasti podpory rozvoje nízkoemisních druhů pohonu, a to se společnostmi ČEZ, a.s. (oblast elektromobily) a VÍTKOVICE, a.s. (oblast CNG). V současné době využívá Moravskoslezský kraj ke své činnosti dva služební elektromobily (VW e-Up a Nissan Leaf) a ve své flotile služebních automobilů má 10 vozů jezdících na stlačený zemní plyn (CNG).

V oblasti hromadné dopravy má kraj uzavřenou zatím 1. etapu tendrů na zajištění dopravní obslužnosti. V této etapě se kraji v rámci podpory nízkoemisních druhů dopravy podařilo zabezpečit zastoupení vozidel s pohonem na CNG, a to pro oblast Třinecka a Jablunkovska ve výši 80 % a pro oblast Českotěšínska až 100 % z celkového počtu autobusů.

Vytvoření Smart regionu

Cílem Moravskoslezského kraje v oblasti budování Smart regionu je vytvoření bezprecedentního modelu pilotního regionu v ČR za účelem zlepšení kvality života a životního prostředí Moravskoslezského kraje s pomocí principu SMART Cities, kde kraj bude mít v celém systému edukativní, metodickou a integrační roli. Smart region podporuje a integruje zavádění inovativních a inteligentních technologií v oblastech jeho dalšího rozvoje.

Cílem je vytvořit:

- region pro spokojený život (kvalitní životní prostředí, zaměstnanost, kultura a sport),
- region s nízkými emisemi, imisemi a čistým ovzduším (v souběhu se snižováním emisí CO₂ je možné předpokládat i snižování emisí a imisí dalších znečišťujících látek),
- region zajímavý pro investory (projekty by měly přinášet inovace, které by měly nabídnout nové portfolio výrobního programu pro stávající firmy v regionu, vznik nových firem a nabídnout možnosti pro investory),
- region zajišťující zaměstnanost, poskytující pracovní příležitosti pro kvalifikované pracovníky (na základě aplikovaného výzkumu, inovací a demonstrovaných nových postupů by měla vzniknout nová pracovní místa),
- region bezpečný (zaměstnanost snižuje kriminalitu, nové poznatky z oblasti energetiky pak umožní zvýšit i energetickou bezpečnost).

V červenci 2015 byla podepsána Společná deklarace o spolupráci na přípravě konceptu chytrého města (Smart City) a chytrého regionu (Smart Region). Signatáři deklarace jsou Moravskoslezský kraj, statutární město Ostrava, Ministerstvo průmyslu a obchodu a Ministerstvo životního prostředí.

Aktivity neziskového sektoru s environmentální tematikou v roce 2015

Aktivita	Garant aktivity
Festival medu a písničky – včelařské dny v muzeu	Český svaz včelařů, o.s., základní organizace Kopřivnice
„Přijď mezi nás a vytoč si svůj med!“	Komunitní škola Bartošovice, o.s.
Pořádání 21. ročníku soutěže Bílý slon ve Fulneku	Česká ZOO, o.s.
Kynologická soutěž ohařů „Moravskoslezský pohár“	Českomoravská myslivecká jednota, o.s., okresní myslivecký spolek Nový Jičín
Den v Bělském lese	Moravský lesnický klastr, o.s.
Provoz Záchrané stanice pro volně žijící živočichy v Bartošovicích k zajišťování záchranných programů zvláště chráněných druhů živočichů a komplexní péče o handicapované živočichy	ZO ČSOP Nový Jičín
Regionální potravina MSK na gastrofestivalu „Jak šmakuje Moravskoslezsko“ Trojhalí Karolina	Regionální agrární komora Ostravsko
Pořádání Krajské včelařské výstavy v rámci výstavy Život na zahradě 2015	ČSV Frýdek-Místek, o.s.
Chovatelská přehlídka trofejí pro oblast chovu jelení zvěře „Jeseníky-Východ“ a oblast chovu daňčí zvěře „Osoblažsko“	Českomoravská myslivecká jednota, o.s., okresní myslivecký spolek Bruntál
Chovatelská přehlídka trofejí pro oblast chovu jelení zvěře „Beskydy“	Českomoravská myslivecká jednota, o.s., okresní myslivecký spolek Frýdek-Místek
Festival dřeva a lesa	BUVI Promotion s.r.o.

Prioritní environmentální problémy kraje

Kvalita ovzduší

Kvalita ovzduší v Moravskoslezském kraji je ve vysoké míře ovlivněna souhrou několika faktorů (přeshraniční přesun znečištění, morfologie terénu v ostravské pánvi a její uzavřenost z jižní a západní strany, koncentrace velkého množství průmyslu jak na české, tak na polské straně, velké množství obyvatel a s tím související automobilová doprava, množství lokálních topenišť apod.). Nejzávažněji se tyto vlivy projevují ve střední a severovýchodní části Moravskoslezského kraje (Ostravsko, Karvinsko a Třinecko). Zásadní vliv na kvalitu ovzduší však mají také meteorologické podmínky, kdy např. jedna zima s nepříznivými rozptylovými podmínkami může zdánlivě „smazat“ vliv veškerých opatření, připravovaných, vyjednávaných a realizovaných postupně po dobu i několika let a za vysokých ekonomických nákladů. V oblasti průmyslu uplatňuje Krajský úřad v rámci vydaných integrovaných povolení velmi přísné požadavky na provoz, často vysoko nad rámec požadavků tzv. „složkové“ legislativy s důrazem na minimalizaci emisí do ovzduší. Společným cílem všech uvedených opatření je komplexně zohlednit problematiku všech hlavních skupin zdrojů znečišťování ovzduší, tj. průmyslu, lokálního vytápění domácností a dopravy. Uplynulý rok 2015 byl výjimečný především z hlediska množství realizovaných a zprovozněných opatření ke snížení emisí v oblasti hutního průmyslu (ArcelorMittal Ostrava a.s. a TŘINECKÉ ŽELEZÁRNY, a. s.), díky nimž dojde ke snížení emisí tuhých znečišťujících látek o více než 700 tun ročně.

Laguny Ostramo

Současná skládka odpadů s. p. DIAMO v Ostravě, známá pod názvem laguny OSTRAMO, vznikla ukládáním odpadu z rafinérské výroby zahájené zde na konci 19. století. Od roku 1965 byl ukládán též odpad z regenerace upotřeбенých mazacích olejů státního podniku OSTRAMO Ostrava. Od konce 70. let bylo zvažováno ukončení provozu z důvodu havarijních úniků látek z lagun a negativního vlivu na životní prostředí. K zastavení provozu došlo v roce 1996. Rozsah sanačních opatření přerostl technické a finanční možnosti privátní společnosti a vládním usnesením č. 626 z roku 1996 bylo rozhodnuto o převzetí ekologické zátěže státem. Správou, přípravou a zajištěním sanace skládky byl pověřen státní podnik DIAMO. Stará ekologická zátěž – Laguny Ostramo – je dlouhodobým problémem kraje, který se dotýká také kvality života obyvatel žijících v blízkém okolí a kvality životního prostředí. Je potřeba veškerá jednání směřující ke konečnému vyřešení urychlit a zjednodušit tak, aby v co nejkratší době začaly práce na odstranění nadbilančních kalů a další práce potřebné k definitivnímu ukončení sanace celé lokality, což přispěje jak k rozvoji kraje, tak ke zlepšení kvality života obyvatel a snížení rizika pro životní prostředí.

Množství směsného komunálního odpadu ukládaného na skládky v Moravskoslezském kraji

V souvislosti s nutným odklonem od skládkování a s potřebou snižování obsahu biologicky rozložitelného odpadu ve směsném komunálním odpadu (požadavky dané legislativou na úseku odpadového hospodářství) chybí v Moravskoslezském kraji kromě navýšení třídění také vybudování koncovky zařízení k energetickému využití odpadů/paliva z odpadů. Absence takového typu zařízení ve svém důsledku znamená, že téměř všechen vyprodukovaný směsný komunální odpad je v současnosti na území kraje odstraňován skládkováním. Jelikož dosavadní snahy o radikální odklon od skládkování a zajištění energetického využití směsného komunálního odpadu (a částečně objemného odpadu) prostřednictvím realizace projektu Krajského integrovaného centra s výstavbou zařízení na energetické využití odpadů nevedly k požadovanému výsledku, lze definovat následující možnosti zajištění budoucího využití energetického potenciálu směsného komunálního odpadu produkovaného na území Moravskoslezského kraje buď pokračováním v záměru energetického využití zbytkových komunálních odpadů, nebo energetickým využíváním výhřevné frakce formou výroby paliv z odpadů. Druhý směr však neřeší plně problém odklonu od skládkování, neboť vyrobené palivo je potřeba energeticky využít. Na území Moravskoslezského kraje doposud zařízení, které by bylo schopno spalovat palivo vyrobené ze směsného komunálního odpadu, provozováno není.

Zdroj: KÚ Moravskoslezského kraje

Seznam zkratek

AOPK ČR Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
BAT Best Available Techniques – nejlepší dostupné techniky
BSK₅ biochemická spotřeba kyslíku pětidenní
CDV, v.v.i. Centrum dopravního výzkumu, v.v.i.
CENIA CENIA, česká informační agentura životního prostředí
CNG Compressed Natural Gas – stlačený zemní plyn
CO oxid uhelnatý
CO₂ oxid uhličitý
CORINE Land Cover Coordination of Information on the Environment – program EU zaměřený na sběr informací o životním prostředí, databáze Land Cover popisuje krajinný pokryv pomocí metod dálkového průzkumu Země
ČGS Česká geologická služba
ČHMÚ Český hydrometeorologický ústav
ČOV čistírna odpadních vod
ČSN česká státní norma
ČSOP Český svaz ochránců přírody
ČSÚ Český statistický úřad
ČSV Český svaz včelařů
ČÚZK Český úřad zeměměřický a katastrální
DPH daň z přidané hodnoty
EEA European Environment Agency – Evropská agentura životního prostředí
EMAS Eco Management and Audit Scheme – Systém ekologického řízení a auditu
ERÚ Energetický regulační úřad
EVL evropsky významná lokalita
EVVO environmentální vzdělávání, výchova a osvěta
CHSK_{Cr} chemická spotřeba kyslíku dichromanem draselným
IAD individuální automobilová doprava
IPPC Integrated Pollution Prevention and Control – Integrovaná prevence a omezování znečištění
IRZ Integrovaný registr znečišťování
KN katastr nemovitostí
LPIS Land Parcel Identification System – veřejný registr půdy
MH mezní hodnota
MZe Ministerstvo zemědělství
MŽP Ministerstvo životního prostředí
NH₃ amoniak
N₂O oxid dusný
NO_x oxidy dusíku
NRL Národní referenční laboratoř pro komunální hluk
NSD nákladní silniční doprava
o.s. občanské sdružení
PM suspendované částice
PUR polyuretan
REZZO registr emisí a zdrojů znečištění ovzduší
s.p. státní podnik
SHM Strategické hlukové mapování
SO₂ oxid siřičitý
SZP společná zemědělská politika
SZÚ Státní zdravotní ústav
TTP trvalý travní porost
ÚHÚL Ústav hospodářské úpravy lesů
v.v.i. veřejná výzkumná instituce

VN vodní nádrž

VOC volatilní (těkavé) organické látky

VÚKOZ v.v.i. Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i.

VÚV T.G.M, v.v.i. Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka, v.v.i.

ZCHÚ zvláště chráněné území

ZO základní organizace

ZPF zemědělský půdní fond

Zkratky krajů

HKK Královéhradecký kraj

JHC Jihočeský kraj

JHM Jihomoravský kraj

KVK Karlovarský kraj

LBK Liberecký kraj

MSK Moravskoslezský kraj

OLK Olomoucký kraj

PAK Pardubický kraj

PHA Hl. m. Praha

PLK Plzeňský kraj

STC Středočeský kraj

ULK Ústecký kraj

VYS Kraj Vysočina

ZLK Zlínský kraj